

ΤΜΗΜΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Α6. ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΜΣ
ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Πίνακας Περιεχομένων

Α΄ Εξάμηνο	3
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	3
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	6
ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	9
ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ, ΘΕΩΡΙΑ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ	14
ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	17
ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	22
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ	27
ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	31
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	35
ΑΝΕΡΓΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.....	38
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΥΓΕΙΑΣ.....	41
Β΄ Εξάμηνο	46
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	46
ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	50
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΟΜΑΔΕΣ	54
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ.....	57
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	62
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	66
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΣΗ	70
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ.....	73
ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ	76
ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.....	80
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	83
Γ΄ Εξάμηνο.....	86
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ.....	86

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M201	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	A
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	3	10	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Υποβάθρου (Υποχρεωτικό) Επιστημονικής Περιοχής		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/345-antikeimeno-kai-stohoi-tis-koinonikis-politikis https://openeclasse.panteion.gr/courses/TMG303/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Α. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Το μάθημα επιδιώκει να παρέχει εκείνες τις γνώσεις και ικανότητες ανάλυσης στους φοιτητές/τριες που θα τους επιτρέπουν να διακρίνουν το αντικείμενο και τους στόχους της κοινωνικής πολιτικής όπως αυτοί εγγράφονται στους θεσμούς και τα προγράμματα άσκησης της καθώς και τις αλληλένδετες σχέσεις της κοινωνικής πολιτικής με τις συγγενείς δημόσιες πολιτικές (οικονομική, αναπτυξιακή, δημοσιονομική, περιβαλλοντική κ.ά) τόσο στο θεωρητικό όσο και σε επίπεδο πρακτικής εφαρμογής.

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά και το περιεχόμενο των βασικών αρχών και αξιών που πλαισιώνουν τους στόχους και την εφαρμογή της σύγχρονης κοινωνικής πολιτικής (αλληλεγγύη, αμοιβαιότητα, κοινωνική δικαιοσύνη, ισότητα, αναδιανομή, αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα).
- Να αντιλαμβάνονται τη σχέση της κοινωνικής πολιτικής με τις ανθρώπινες ανάγκες και τα κοινωνικά δικαιώματα.
- Να γνωρίζουν τη σχέση της κοινωνικής πολιτικής με τους βασικούς κοινωνικούς και πολιτικούς θεσμούς (εργασία, οικογένεια, κράτος, αγορά).
- Να γνωρίζουν σε βάθος τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ των παραδοσιακών και

των νέων πεδίων άσκησης κοινωνικής πολιτικής.

- Να κατανοούν τη σημασία των διαφορετικών τρόπων και μεθόδων άσκησης κοινωνικής πολιτικής για τις διαφορετικές κοινωνικές ομάδες.
- Να διακρίνουν τις διαφορετικές σχέσεις και αλληλεπιδράσεις της κοινωνικής πολιτικής με τις διαφορετικές κοινωνικές δομές, ομάδες και κατηγορίες (τάξεις, ευάλωτες ή αποκλεισμένες ομάδες, φύλο, γενιές, φουρνιές).
- Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά και τη σημασία των διαφορετικών τρόπων και μεθόδων χρηματοδότησης της κοινωνικής πολιτικής.
- Να γνωρίζουν τις διαφορετικές επιδράσεις της κοινωνικής πολιτικής στους αποδέκτες της ανάλογα με τα διαφορετικά κριτήρια και προϋποθέσεις που εφαρμόζονται για την επιλογής τους.
- Να αντιλαμβάνονται τη σχέση της κοινωνικής πολιτικής με το περιβάλλον και την παγκοσμιοποίηση.
- Να διακρίνουν τους στόχους και τις επιδιώξεις της αξιολόγησης στην κοινωνική πολιτική.

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησία σε θέματα φύλου
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Αντικείμενο και βασικές έννοιες της κοινωνικής πολιτικής(αμοιβαιότητα, αλληλεγγύη, αναδιανομή, κοινωνική δικαιοσύνη, αποτελεσματικότητα, ισότητα, αναπαραγωγή).
- Κοινωνικά προβλήματα και ανάγκες, κοινωνικά δικαιώματα και κοινωνική πολιτική.
- Κοινωνική πολιτική, κοινωνικός έλεγχος και κοινωνική αναπαραγωγή.
- Εργασία και κοινωνική πολιτική.
- Κοινωνικές ομάδες, κοινωνικές τάξεις και κοινωνική πολιτική.
- Διακυβέρνηση και κοινωνική πολιτική (κράτος, αγορά, Οικογένεια-ΜΚΟ).
- Προμηθευτές και καταναλωτές κοινωνικής πολιτικής.
- Μέθοδοι χρηματοδότησης της κοινωνικής πολιτικής.
- Στόχοι της κοινωνικής πολιτικής και κριτήρια επιλογής ωφελούμενων.
- Ο ρόλος των στελεχών κοινωνικής πολιτικής.
- Κοινωνική πολιτική και αξιολόγηση.
- Παγκοσμιοποίηση και κοινωνική πολιτική.
- Περιβάλλον και κοινωνική πολιτική.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα Χρήση του eclass	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) στη διάρκεια	

	του εξαμήνου	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Τελική εξέταση	
	Σύνολο Μαθήματος	250 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση εργασίας είναι υποχρεωτική και ανταποκρίνεται στο 40% της συνολικής βαθμολογίας του/της φοιτητή/τριας. Η εξέταση του μαθήματος γίνεται γραπτά. Κατά τη γραπτή εξέταση του μαθήματος επιτρέπεται η χρήση βιβλίων και σημειώσεων.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Αλεξίου Θ., 2007. *Περιθωριοποίηση και Ενσωμάτωση: η κοινωνική πολιτική ως μηχανισμός ελέγχου και κοινωνικής ευθύνης*. Αθήνα, Παπαζήσης
- Dean H., 2012. *Understanding Human Need*. Bristol, Policy Press
- Gelnester H., 1998. *The state of welfare: the economics of social spending*. Oxford University Press.
- Gilbert N., 1989. *The enabling state: modern welfare capitalism in America*. Oxford University Press.
- Gough I., 2008. *Η πολιτική οικονομία του κοινωνικού κράτους*. Αθήνα, Σαββάλας
- Huby M., 1998, *Social Policy and the Environment*.
- Πετμεζίδου-Τσουλουβή Μ., 1999. *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνική πολιτική*. Αθήνα, Εξάντας.
- Spicker P., 1995. *Social Policy: themes and approaches*, Prentice Hall.
- Χλέτσος, Μ., 2008. *Από την Πρόνοια στην Εργασία*. Αθήνα, Κριτική
- Yeates N., 2001. *Globalization and Social Policy*. Sage

Συναφή ελληνόγλωσσα επιστημονικά περιοδικά:

- Κοινωνική Πολιτική
- Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51Μ202	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	A
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	3	10	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής Περιοχής Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/346-syγκritiki-analysi-koinonikis-prostasias https://openeclasse.panteion.gr/courses/TMG302/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες αναμένεται να:

- έχουν γνώση των βασικών ταξινομήσεων των συστημάτων κοινωνικής προστασίας,
- να είναι σε θέση να αναπτύξουν τις κύριες παραμέτρους οργάνωσης και ανάπτυξης των συστημάτων κοινωνικής προστασίας
- είναι σε θέση να περιγράψουν αναλυτικά τα κύρια μεθοδολογικά εργαλεία συγκριτικής ανάλυσης της κοινωνικής πολιτικής,
- διαθέτουν την κριτική ικανότητα αξιολόγησης των διακριτών αποτελεσμάτων των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και να αναγνωρίζουν τις κύριες θεωρητικές οπτικές που οδηγούν στα συγκεκριμένα αποτελέσματα
- αναλύουν τις διαφορές στα επίπεδα κοινωνικής προστασίας κυρίως μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών
- να διακρίνουν τις προοπτικές ανάπτυξης των κοινωνικών πολιτικών στον σύγχρονο κόσμο

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησία σε θέματα φύλου
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Περιεχόμενο του μαθήματος είναι η κατανόηση των διακριτών πρακτικών και επιδιώξεων των διαφορετικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας. Για τον λόγο αυτό αναλύονται τα κύρια μεθοδολογικά εργαλεία προκειμένου να αποτιμηθούν και να ταξινομηθούν τα επιμέρους συστήματα, ειδικά στον ευρωπαϊκό χώρο

Παρουσιάζονται και αναλύονται κριτικά οι βασικές και εναλλακτικές κατηγοριοποιήσεις των μηχανισμών κοινωνικής πολιτικής, ενώ ταυτόχρονα δίνεται έμφαση στην εξέλιξη και στη μορφή, τις στοχεύσεις και τα αποτελέσματά τους στον σύγχρονο κόσμο. Το μάθημα αποσκοπεί στην εξοικείωση των φοιτητών/τριών με το αντικείμενο της συγκριτικής ανάλυσης και στην ενίσχυση της κατανόησης των στοχεύσεων της κοινωνικής πολιτικής και των πρακτικών της. Οι άξονες του μαθήματος είναι: οι βασικές αρχές συγκριτικής ανάλυσης οι μέθοδοι και τα εργαλεία, οι βασικές ταξινομήσεις των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, οι εναλλακτικές προσεγγίσεις συγκριτικής ανάλυσης της κοινωνικής πολιτικής, η κριτική αξιολόγηση των σταδίων ανάπτυξης των συστημάτων κοινωνικής φροντίδας/ υγείας/ κοινωνικής ασφάλισης και των αποτελεσμάτων τους, οι κοινές “πιέσεις” και απαντήσεις των συστημάτων κοινωνικής προστασίας καθώς και η συγκριτική ανάλυση αποτελεσμάτων.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Χρήση των διαθέσιμων εργαλείων του e-class Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	250 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση εργασίας είναι επίσης υποχρεωτική.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Esping - Andersen, G. (2014), *Οι τρεις κόσμοι του καπιταλισμού της ευημερίας*: επιμ. Πετμεζίδου, Μ. Αθήνα : Τόπος.
- Λαλιώτη, Β. (2018), *Όψεις συγκριτικής κοινωνικής πολιτικής*, Αθήνα : Τόπος.
- Ferrera M. (1996), 'The 'Southern Model' of welfare in Social Europe'. *Journal of European Social Policy*, 6, 17-37.
- Ebbinghaus, B. (ed.) (2011) *Varieties of Pension Governance. Pension Privatisation in*

Europe. (Oxford:Oxford University Press)

- Esping-Andersen, G. (1999) *Social Foundations of Postindustrial Economies* (Oxford: Oxford University Press).
- Esping-Andersen, G. (1996) 'After the Golden Age? Welfare State Dilemmas in a Global Economy' In G.Esping-Andersen (Ed.), *Welfare States in Transition. National Adaptations in Global Economies* (London:Sage), pp. 1-31.
- Esping-Andersen, G., Gallie, D., Hemerijck, A. and Myles, J. (2002) *Why we need a new welfare state* (Oxford: Oxford University Press).
- Kennet, P. (ed.) (2013), *A Handbook of Comparative Social Policy*, Edward Elgar, 2nd Edition, UK.
- Jansson, O., Ottosson, J., Murhem, S. and Magnusson, L. (2016) *Unemployment and Pensions Protection in Europe: the Changing Role of Social Partners – SWEDEN*, OSE Paper Series, Research Paper No.26, April 2016, 60p.
- Kaufman, Bruce E. (2006), *The Global Evolution of Industrial Relations: Events, Ideas, and the IIRA*. Geneva: International Labor Office.
- McEwen, N. and Moreno, L.(eds) (2005), *The Territorial Politics of Welfare*, London, Routledge.
- Pfaller, A., Gough, I. and Therborn, G. (1991) *Can the Welfare State Compete? A Comparative Study of Five Advanced Capitalist Countries*. London: Macmillan.
- Pierson, C. (1995) *Comparing Welfare States*. *West European Politics*, 18(1), 197-203.
- Sainsbury, D. (1994) *Gendering Welfare States*. London: Sage.
- Therborn, G. (1993) *Beyond the Lonely Nation-State*. In F.G. Castles (ed.), *Families of Nations: patterns of public policy in Western democracies*. Aldershot: Dartmouth.
- Torben Iversen, *Capitalism, Democracy and Welfare*, Cambridge, Cambridge University Press

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- Κοινωνική Πολιτική
- Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη/ Social Cohesion and Development
- Critical Social Policy
- Social Policy and Administration

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M203	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	A
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	3	10	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής Περιοχής, Υποβάθρου (Υποχρεωτικό επιλογής), Γενικών Γνώσεων, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/313-methodoi-koinonikis-ereynas https://openeclasse.panteion.gr/courses/TMG422/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών και φοιτητριών στις βασικές αρχές του σχεδιασμού, της οργάνωσης και της διενέργειας των μεγάλης-κλίμακας δειγματοληπτικών κοινωνικών ερευνών και των στατιστικών μεθόδων που εφαρμόζονται για την ανάλυση και παρουσίαση των δεδομένων τους. Επίσης, συμπεριλαμβάνει την εισαγωγή των φοιτητών στην ποιοτική μεθοδολογία έρευνας και στη συμπληρωματικότητα ποσοτικών και ποιοτικών προσεγγίσεων στην κοινωνική ποιοτική έρευνα, ανάλογα με το υπό διερεύνηση θέμα.

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοούν τις βασικές αρχές διενέργειας μιας δειγματοληπτικής κοινωνικής έρευνας,
- Να γνωρίζουν τις βασικές αρχές του σχεδιασμού, της οργάνωσης και της διενέργειας των μεγάλης-κλίμακας δειγματοληπτικών κοινωνικών ερευνών, και να αντιλαμβάνονται τα βήματα της ερευνητικής διαδικασίας και τα στάδια του σχεδιασμού της έρευνας,
- Να προσδιορίζουν τις βασικές στατιστικές έννοιες και να κατανοούν τις βασικές μεθόδους ανάλυσης των δεδομένων που απαιτεί η διαδικασία των εμπειρικών κοινωνικών ερευνών μεγάλης έκτασης,
- Να γνωρίζουν τα ζητήματα και τις προσκλήσεις της μέτρησης στις κοινωνικές επιστήμες και τα επίπεδα μέτρησης,
- Να αντιλαμβάνονται τα ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας που προκύπτουν και τις

σύγχρονες μεθοδολογίες που χρησιμοποιούνται κατά την διερεύνησή τους,

- Να κατανοούν τις μεθόδους κλιμάκων μέτρησης των στάσεων και να γνωρίζουν τα βασικά είδη και τα στάδια κατασκευής τους,
- Να κατανοούν τις μεθόδους συλλογής των πληροφοριών,
- Να σχεδιάζουν ερωτηματολόγια,
- Να γνωρίζουν τα ζητήματα μη απόκρισης και τον προβληματισμό γύρω από αυτά,
- Να κατανοούν ζητήματα εφαρμογής και συγκρισιμότητας των δειγματοληπτικών ερευνών και να γνωρίζουν τις διεθνείς κωδικοποιήσεις (π.χ. των εκπαιδευτικών επιπέδων (ISCED), των επαγγελματιών (ISCO)),
- Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά των ερευνών από τις οποίες μπορούν να αντληθούν πρωτογενή δεδομένα αλλά και να χρησιμοποιηθούν ως δευτερογενείς πηγές: Η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα (European Social Survey) και οι έρευνες της Eurostat: Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (EU-LFS) και η Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών διαβίωσης των Νοικοκυριών (EU-SILC),
- Να ενημερωθούν για τα σύγχρονα θέματα ανάλυσης περιεχομένου δεδομένων από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως πιθανό τρόπο άντλησης πληροφορίας,
- Να κατανοούν τα ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας που προκύπτουν κατά τον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή μιας κοινωνικής έρευνας και τους τρόπους αντιμετώπισής τους,
- Να κατανοήσουν ότι η διάκριση ποιοτικών/ποσοτικών μεθόδων δεν αντιστοιχεί σε αξιολόγηση αλλά σε διαφορετικές μεθόδους παραγωγής δεδομένων.
- Να κατανοούν τα θέματα που θέτει ο σχεδιασμός μιας ποιοτικής έρευνας
- Να κατανοούν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους παράγονται ποιοτικά δεδομένα (συνέντευξη, παρατήρηση, ανάλυση εγγράφων).
- Να κατανοούν τι είναι η θεωρητική δειγματοληψία σε αντίθεση με την εμπειρική δειγματοληψία.
- Να κατανοούν τα διαφορετικά είδη κοινωνικών εξηγήσεων που παράγονται από τις διαφορετικές επιστημολογικές παραδόσεις της κοινωνικής επιστήμης.
- Να κατανοούν τα θέματα δεοντολογίας στην έρευνα γενικά και ιδιαιτέρως έναντι των δεδομένων που παράγονται κατά τη ποιοτική μεθοδολογία.
- Να κατανοούν τη συμπληρωματικότητα ποσοτικών και ποιοτικών προσεγγίσεων στην κοινωνική έρευνα.

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα κοινωνικής έρευνας
- Αυτόνομη εργασία
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Η φύση των δειγματοληπτικών κοινωνικών ερευνών,
- Εισαγωγή στις βασικές αρχές του σχεδιασμού, της οργάνωσης και της διενέργειας των μεγάλης-κλίμακας δειγματοληπτικών κοινωνικών ερευνών,
- Η ερευνητική διαδικασία και τα στάδια του σχεδιασμού της έρευνας,
- Στατιστικές μέθοδοι που εφαρμόζονται για την ανάλυση και παρουσίαση των δεδομένων που προκύπτουν από τις δειγματοληπτικές έρευνες,
- Η μέτρηση και τα επίπεδα μέτρησης,
- Εγκυρότητα και αξιοπιστία, μέθοδοι κλιμάκων μέτρησης των στάσεων,

- Μέθοδοι συλλογής των πληροφοριών,
- Σχεδιασμός ερωτηματολογίων,
- Ζητήματα μη απόκρισης,
- Ζητήματα εφαρμογής και συγκρισιμότητας των δειγματοληπτικών ερευνών,
- Η Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα (European Social Survey) και οι έρευνες της Eurostat: Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (EU-LFS) και η Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών διαβίωσης των Νοικοκυριών (EU-SILC),
- Θέματα ανάλυσης περιεχομένου δεδομένων από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης,
- Ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας της κοινωνικής έρευνας,
- Παραγωγή ποιοτικών δεδομένων: συνέντευξη, παρατήρηση, γραπτό και οπτικό ερευνητικό υλικό.
- Επιλογή πληθυσμού, θεωρητική δειγματοληψία
- Παραγωγή κοινωνικών εξηγήσεων

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση PowerPoint, Χρήση Η/Υ και Στατιστικού Λογισμικού (SPSS) Αναζήτηση στοιχείων από δικτυακούς τόπους όπως π.χ.: http://epp.eurostat.ec.europa.eu και www.statistics.gr Αναζήτηση της πρόσβασης σε πρωτογενή δεδομένα ευρωπαϊκών εμπειρικών δειγματοληπτικών ερευνών και μεταφόρτωση αυτών (διαδικασία register→ getting access→download data (SPSS)) Βασικές αρχές βάσεων δεδομένων Επικοινωνία μέσω της πλατφόρμας Open eClass, Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Υποχρεωτικές Εργασίες (projects)	
	Πρακτική εξάσκηση (SPSS) (technical practice)	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας (individual practice)	
	Τελική εξέταση	
	Σύνολο Μαθήματος	250 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση των εργασιών είναι υποχρεωτική. Η τελική βαθμολογία είναι ο σταθμισμένος μέσος όρος της βαθμολογίας της γραπτής εξέτασης των βαθμολογιών (70%)	

	<p>και η μέση βαθμολογία των εργασιών (30%). Η εξέταση του μαθήματος γίνεται γραπτά χωρίς χρήση βιβλίων και σημειώσεων. Οι εργασίες είναι γραπτές και υποβάλλονται ηλεκτρονικά. Η γραπτή εξέταση αποτελείται από συνδυασμό ερωτήσεων σύντομης απάντησης, ερωτήσεων ανάπτυξης και επίλυσης προβλημάτων.</p>
--	---

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Alan Agresti, *Statistical methods for the social sciences, 5th edition*, εκδόσεις Τζιόλα, Μάιος 2021 (Επιστημονική Επιμέλεια Φ. Μηλιένος και Μ. Συμεωνάκη).
- Babbie, E. William E., Wagner, III and Zaino, J. *Adventures in Social Research: Data Analysis Using IBM® SPSS® Statistics, Tenth Edition*, Sage.
- Bryman, A. *Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας*. Αθήνα: Gutenberg.
- Gray, D., 2018. *Η ερευνητική μεθοδολογία στον πραγματικό κόσμο*, Θεσσαλονίκη. Τζιόλας.
- I. Diamond και J. Jefferies, *Αρχίζοντας τη Στατιστική: Μια εισαγωγή για τους Κοινωνικούς Επιστήμονες*, μετάφραση και επιστημονική επιμέλεια Μ. Συμεωνάκη, Αθήνα (Παπαζήση), 2006.
- Moser, C. and Kalton, G., 1971. *Survey Methods in Social Investigation*. Heineman Educational Books.
- Raju, B., 2017. *Introduction to research methods, A hands-on approach*, Los Angeles, Sage.
- Robson, C., 2007. *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές*. Αθήνα: Gutenberg.
- Stier Adler, E. and Clark, R., 2018. *Κοινωνική έρευνα: Μια ξενάγηση στις Μεθόδους και τις Τεχνικές*. Θεσσαλονίκη, Τζιόλας.

Ενδεικτικές έρευνες-βιβλία που χρησιμοποιούν την ποιοτική μεθοδολογία

- Σπυριδάκης Μ., (2009) *Εξουσία και Παρενόχληση στην Εργασία*, Εκδ. Διόνικος, Αθήνα.
- Τάκη Βούλα, (2009) *Έμφυλη Απουσία: Γυναίκες στη διοίκηση της εκπαίδευσης-ένα εναλλακτικό μοντέλο*, εκδ. Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη
- Τσιώλης, Γ. *Προς μια Νέα Ηθική της Εργασίας: Μια ποιοτική διερεύνηση φορέων συμβουλευτικής για την ένταξη στην απασχόληση*, Εκδ. ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, Αθήνα.
- Παναγιωτόπουλος, Ν., (2005), *Η Οδύνη των Ανέργων*, εκδ. Πολύτροπον, Αθήνα.
- Παναγιωτόπουλος Ν., (επιμ.) (2008) *Η Απομάγευση του Κόσμου*, εκδ. Πολύτροπον, Αθήνα.
- Παναγιωτόπουλος Ν., (2013), *Η βία της ανεργίας*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα.
- Πετράκη, Γεωργία, (2002), *Από το Χωράφι στο Εργοστάσιο, Η Διαμόρφωση του Βιομηχανικού Προλεταριάτου στο Σύγχρονο Λαύριο*, ΤΥΠΩΘΗΤΩ, Αθήνα.
- Πετράκη, Γ., (1999) «Η χρήση της βιογραφίας στη μελέτη μιας “εν τω γενέσθαι” διαδικασίας: Πώς οι χωρικοί γίνονται βιομηχανικοί εργάτες» Εισήγηση στην ημερίδα «Προσεγγίζοντας την Προφορική Ιστορία στην Ελλάδα σήμερα», ΕΚΚΕ, 29 Ιανουαρίου 1999 (αδημοσίευτη εργασία).
- Πετράκη, Γεωργία (1993), «Η Μονογραφία μιας Απεργίας μέσα από τον Εθνικό τύπο: η Απεργία των Μεταλλωρύχων της Καμάριζας, τον Απρίλη του 1896» στα Πρακτικά της Δ Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής (1-3 Δεκεμβρίου 1989). Καλύβια Αττικής (57 σελ.)
- Ερβινγκ Γκόφμαν, (2001), *Στίγμα: Σημειώσεις για τη διαχείριση της φθαρμένης ταυτότητας*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα.

- Ερβινγκ Γκόφμαν,(1994) Άσυλα: Δοκίμια για την κοινωνική κατάσταση.
- των ασθενών του ψυχιατρείου και άλλων τροφίμων, εκδόσεις Ευρύαλος, Αθήνα.
- Sennet Richard, (2006, 2008), Η κουλτούρα του νέου καπιταλισμού Σαβάλλας, Αθήνα.
- Sennet Richard, (2010), Ο ελαστικοποιημένος άνθρωπος, Σαβάλλας, Αθήνα.
- Μάνος Σαββάκης, (2008), Οι Λεπροί της Σπιναλόγκας, Πλέθρο, Αθήνα.
- Χαζαρούλα, Ποθητή (2013), Πως σμιλεύεται η υποταγή, Παπαζήσης
- Σπυριδάκης Μάνος,(2010) Εργασία και Κοινωνική αναπαραγωγή στη ναυπηγο-επισκευαστική ζώνη βιομηχανία του Πειραιά, Παπαζήσης, Αθήνα.
- Ξυπολυτάς, Νίκος, (2013), Εσωτερική Οικιακή Εργασία ,Παπαζήσης, Αθήνα.

Ενδεικτικές έρευνες–βιβλία που χρησιμοποιούν την στατιστική ποιοτική μεθοδολογία

- Ντυρκέϊμ Εμίλ, Η Αυτοκτονία, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 1991
- Bourdieu, Pierre et al 1991, *The Love of Art: European Art Museums and Their Public*, Stanford University Press.
- Μπουρντιέ Πιέρ, Οι Κληρονόμοι : Οι φοιτητές και η κουλτούρα
- Μπουρντιέ Πιέρ, Η Διάκριση: Κοινωνική κριτική της καλαισθητικής κρίσης, Πατάκης.

Συναφή ελληνόγλωσσα επιστημονικά περιοδικά:

- Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ)
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/ekke/index>
- Κοινωνική Πολιτική (ΕΕΚΠ) <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/eeep>

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51Μ204	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	A
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ, ΘΕΩΡΙΑ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	10	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής Περιοχής Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/347-kratos-pronoias-istoria-theoria-filosofia https://openeclasse.panteion.gr/courses/TMG384/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοούν μέσα από ποιες διαδικασίες η Εκκλησία και τα μοναστήρια αλλά και τα νοσοκομεία αναδείχθηκαν στους κύριους φορείς παροχής περίθαλψης στους φτωχούς στα πλαίσια της δυτικής μεσαιωνικής κοινωνίας. Ακόμη, το τι διασφάλιζε για τους φτωχούς η μεσαιωνική χριστιανική ελεημοσύνη.
- Να κατανοούν σε τι συνίσταται ο «μεγάλος εγκλεισμός» των φτωχών στα νοσοκομεία-άσυλα το 17^ο αιώνα στις δυτικές κοινωνίες και τι στόχους θέτει.
- Να κατανοούν τις μεταμορφώσεις που επέρχονται ως προς το κοινωνικό ζήτημα στα πλαίσια των εκβιομηχανισμένων δυτικών κοινωνιών με την επικράτηση το 19^ο αιώνα του φιλελευθερισμού ο οποίος θέτει στο επίκεντρο του την έννοια της ατομικής ευθύνης.
- Να κατανοούν τις μορφές κοινωνικής οικονομίας (φιλανθρωπική δράση, εργοδοτική κηδεμονία) οι οποίες αναπτύσσονται το 19^ο αιώνα και τι στόχους θέτουν.
- Να κατανοούν τις διεργασίες μέσα από τις οποίες έγινε δυνατό το πέρασμα από τα πρώτα κοινωνικά μέτρα του τέλους του 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αιώνα στο μεταπολεμικό κράτος πρόνοιας στις δυτικές χώρες.
- Να κατανοούν την κριτική προσέγγιση του Michel Foucault ως προς τη συγκρότηση του «κοινωνικού» εστιάζοντας στην έννοια του κοινωνικού ελέγχου και της ανάδυσης της πειθαρχικής εξουσίας και της βιο-εξουσίας από το 17^ο αιώνα και μετά.
- Να διαβάζουν και να κατανοούν από το πρωτότυπο κλασικά κείμενα πολιτικής θεωρίας του

κοινωνικού κράτους.

- Να κάνουν ευσύνοπτες και κατανοητές παρουσιάσεις σύνθετων πολυεπίπεδων κειμένων.
- Να αναλύουν τις δομές νομοποίησης που υποστηρίζουν τη θεμελίωση των κοινωνικών πολιτικών.
- Να ανιχνεύουν τα ευρύτερα θεωρητικά ρεύματα που βρίσκονται πίσω από την ανάλυση και εφαρμογή των κοινωνικών πολιτικών.
- Να ανακαλούν τα μεθοδολογικά εργαλεία της πολιτικής θεωρίας στη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων κοινωνικής πολιτικής.

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησία σε θέματα φύλου
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα εξετάζει τις μεταμορφώσεις τις οποίες υπέστη το κοινωνικό ζήτημα στο πέρασμα του χρόνου, καθώς και τις διεργασίες μέσα από τις οποίες θεμελιώθηκε ιστορικά το μεταπολεμικό κράτος πρόνοιας. Πιο συγκεκριμένα, το πέρασμα από την μεσαιωνική χριστιανική ελεημοσύνη στη φιλελεύθερη ατομική ευθύνη και την φιλανθρωπία το 19^ο αιώνα και από τη θέσπιση της πρώτης κοινωνικής νομοθεσίας στα τέλη του 19^{ου} αιώνα στη θεμελίωση του κράτους πρόνοιας μεταπολεμικά.

Ακόμα εξετάζει:

- Πολιτική οικονομία στον κλασικό φιλελευθερισμό και οι κριτικές της.
- Κοινωνικό κράτος και χώρος στον Καπιταλισμό και στον Σοσιαλισμό.
- Κλασική θεωρία του κοινωνικού κράτους: T.H. Marshall και ιδιότητα του πολίτη.
- Θεωρία στην περίοδο της ακμής του κοινωνικού κράτους: Δομολειτουργισμός και Μαρξισμός.
- Θεωρίες κρίσης του κοινωνικού κράτους: Το νέο μαρξιστικό παράδειγμα.
- Η θεωρητική κριτική του νεοφιλελευθερισμού: Πολιτική οικονομία και πολιτική θεωρία της Απορρύθμισης.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα Χρήση του eclass	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης	

	βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση εργασίας και η προφορική παρουσίασή της είναι υποχρεωτική. Οι φοιτητές/τριες βαθμολογούνται με βάση τη συμμετοχή τους στο μάθημα, την προφορική παρουσίαση της εργασίας τους και το τελικό περιεχόμενό της.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Bell, D., (1997), *Ο πολιτισμός της μεταβιομηχανικής δύσης*, Αθήνα: Νεφέλη, κεφάλαιο 6.
- Castel, R., *Les metamorphoses de la question sociale*, Παρίσι, 1995.
- Ewald, F., *Ιστορία του κράτους πρόνοιας*, Αθήνα, 2000.
- Foucault, M., (2012), *Η γέννηση της βιοπολιτικής*, Αθήνα: Πλέθρον, Διαλέξεις 14 Φεβρουαρίου 1979 και 7 Μαρτίου 1979.
- Foucault, M., *Για την υπεράσπιση της κοινωνίας*, Αθήνα, 2002.
- Foucault, M., *Η τιμωρητική κοινωνία*, Αθήνα, 2016.
- Gough, I., (2008), *Η πολιτική οικονομία του κοινωνικού κράτους*, Αθήνα: Σαββάλας, κεφάλαιο 1 και 3.
- Hayek, F., (2008), *Το σύνταγμα της ελευθερίας*, Αθήνα: Καστανιώτης, κεφάλαιο 17 και 19.
- Keynes, J., «Το τέλος του Laissez-Faire», στο Αγγελίδης, Μ., και Ψυχοπαίδης, Κ., (επιμ) (1992), *Κείμενα πολιτικής οικονομίας και θεωρίας της πολιτικής*, Αθήνα: Εξάντας, σελίδα 315-341.
- Walter Korpi, *The democratic class struggle*, intro + chapter 1.
- Marshall, T.H., (2001), *Ιδιότητα του πολίτη και κοινωνική τάξη*, Αθήνα: Gutenberg, σελίδα 33-120.
- Merrien X.-F., *Αντιμέτωποι με τη φτώχεια. Η Δύση και οι φτωχοί χθες και σήμερα*, Αθήνα 1996.
- Connor, J., (1997), *Η οικονομική κρίση του κράτους*, Αθήνα: Παπαζήσης.
- Offe, C., (1984), «Some contradictions of the modern welfare state», in Offe, C., (1984), *Contradictions of the welfare state*, Λονδίνο: Hutchinson, σελίδα 147-162.
- Streeck, W., (2016), *Κερδίζοντας χρόνο, Η καθυστερημένη κρίση του δημοκρατικού καπιταλισμού*, Αθήνα: Τόπος, κεφάλαιο 1 και 2.
- Κορασίδου, Μ., *Οι άθλιοι των Αθηνών και οι θεραπευτές τους. Φτώχεια και φιλανθρωπία στην ελληνική πρωτεύουσα τον 19^ο αιώνα*, Τυπωθήτω, 2000.
- Κορασίδου, Μ., *Όταν η αρρώστια απειλεί. Επιτήρηση και έλεγχος της υγείας του πληθυσμού στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα*, Αθήνα, Τυπωθήτω, 2002.
- Κωτσονόπουλος, Λ., (2016), *Η χαμένη συναίνεση: Κοινωνικό κράτος, καπιταλισμός, δημοκρατία*, ΙΣΚ: Αθήνα.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M205	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Α'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Υποβάθρου (Επιλογής) Επιστημονικής Περιοχής		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/348-syggkritiki-ekpaideytiki-politiki https://openeclass.panteion.gr/courses/TMG352/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Σκοπός του μαθήματος είναι η συγκριτική προσέγγιση ζητημάτων εκπαιδευτικής πολιτικής σε χώρες της Ευρώπης, με έμφαση στις επιδράσεις της Ευρωπαϊκής Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Προς αυτή την κατεύθυνση συζητούνται οι βασικές αρχές του πεδίου μελέτης της Συγκριτικής Εκπαίδευσης, και αναλύονται και ερμηνεύονται οι πολιτικές για την ανώτατη εκπαίδευση και την εκπαίδευση ενηλίκων / διά βίου μάθηση στην Ευρώπη, με έμφαση σε ζητήματα σχεδιασμού και αξιολόγησης, πρόσβασης και συμμετοχής, σύνδεσης με την αγορά εργασίας, διεθνοποίησης κ.λπ.

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοούν τις βασικές θέσεις της Συγκριτικής Εκπαίδευσης ως πεδίου μελέτης που προσεγγίζει ζητήματα εκπαιδευτικής πολιτικής
- Να γνωρίζουν την εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Εκπαιδευτικής Πολιτικής για την ανώτατη εκπαίδευση και τη διά βίου μάθηση
- Να αναλύουν και να ερμηνεύουν ζητήματα πολιτικών ανώτατης εκπαίδευσης και/ή διά βίου μάθησης επιλεγμένων ευρωπαϊκών χωρών
- Να εφαρμόζουν τη συγκριτική προσέγγιση στις πολιτικές ανώτατης εκπαίδευσης και/ή διά βίου μάθησης, με έμφαση σε ζητήματα σχεδιασμού και αξιολόγησης, πρόσβασης και συμμετοχής, σύνδεσης με την αγορά εργασίας, διεθνοποίησης κ.λπ.

B. Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Αυτόνομη εργασία
- Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

I. Συγκριτική Εκπαιδευτική Πολιτική

Η σχέση εκπαίδευσης και κοινωνίας: η σημασία του κοινωνικο-οικονομικού, πολιτικού και πολιτισμικού πλαισίου, της ιστορικής προσέγγισης και της εκπαιδευτικής παράδοσης.

II. Πολιτικές για τη διά βίου μάθηση στην Ευρώπη

Παγκοσμιοποίηση και «διά βίου μάθηση». Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη διά βίου μάθηση. Ανάλυση και ερμηνεία των πολιτικών διά βίου μάθησης στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Ζητήματα σχεδιασμού και αξιολόγησης προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων / διά βίου μάθησης, συμμετοχής στη διά βίου μάθηση κ.λπ.

III. Πολιτικές για την ανώτατη εκπαίδευση στην Ευρώπη

Οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανώτατη εκπαίδευση. Ανάλυση και ερμηνεία των πολιτικών για την ανώτατη εκπαίδευση στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Ζητήματα «επαγγελματοποίησης», αξιολόγησης / «διασφάλισης της ποιότητας» της ανώτατης εκπαίδευσης, πρόσβασης στην ανώτατη εκπαίδευση, διεθνοποίησης των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης κ.λπ.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα Χρήση του eclass	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου)

		του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση εργασίας και η προφορική παρουσίασή της είναι υποχρεωτική. Οι φοιτητές/τριες βαθμολογούνται με βάση τη συμμετοχή τους στο μάθημα, την προφορική παρουσίαση της εργασίας τους και το τελικό περιεχόμενό της που παραδίδεται και βαθμολογείται από τη διδάσκουσα	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

Ελληνόγλωσσα

- Jarvis, P. (2003). *Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Βεργίδης, Δ. & Κόκκος, Α. (επιμ.), (2010). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Διεθνείς Προσεγγίσεις και Ελληνικές Διαδρομές*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Βεργίδης, Δ. (επιμ.), (2003). *Εκπαίδευση Ενηλίκων: Συμβολή στην Εξειδίκευση Στελεχών και Εκπαιδευτών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Γιώτη, Λ. (2018). *Η Διαμόρφωση του Πεδίου της Εκπαίδευσης Ενηλίκων: Πολιτικές, Παιδαγωγικές, Θεωρίες και Πρακτικές*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Γράβαρης, Δ. & Παπαδάκης, Ν. (επιμ.), (2005). *Εκπαίδευση και Εκπαιδευτική Πολιτική: Μεταξύ Κράτους και Αγοράς*. Αθήνα: Σαββάλας.
- Ματθαίου, Δ. (επιμ.), (2001). *Το Πανεπιστήμιο στην Εποχή της Υστερης Νεωτερικότητας: Συγκριτική Μελέτη της Ιδεολογικής και Θεσμικής Μεταβολής του*. Αθήνα: ιδίου.
- Πασιάς, Γ. (2006). *Ευρωπαϊκή Ένωση και Εκπαίδευση: Η Στρατηγική της Λισαβόνας. Εκπαιδευτικός Λόγος και Πολιτικές 2000-2006*. τόμ. II, Αθήνα: Gutenberg.
- Πασιάς, Γ. (2006). *Ευρωπαϊκή Ένωση και Εκπαίδευση: Θεσμικός Λόγος και Εκπαιδευτική Πολιτική (1950-1999)*. τόμ. I, Αθήνα: Gutenberg.
- Πασιάς, Γ. (2016). *Συγκριτική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Πρόκου, Ε. (επιμ.), (2011). *Κοινωνικές Διαστάσεις των Πολιτικών στην Ανώτατη Εκπαίδευση: Συγκριτική και Διεθνής Προσέγγιση*. Αθήνα: Διόνικος.
- Πρόκου, Ε. (2009). *Εκπαίδευση Ενηλίκων και Διά Βίου Μάθηση στην Ευρώπη και την Ελλάδα*. Αθήνα: Διόνικος.
- Πρόκου, Ε. (2020). *Πολιτικές Εκπαίδευσης Ενηλίκων και Διά Βίου Μάθηση στην Ευρώπη*. Αθήνα: Διόνικος.
- Σιάνου-Κυργίου, Ελ. (2005). *Εκπαίδευση και Κοινωνικές Ανισότητες: Η Μετάβαση από τη Δευτεροβάθμια στην Ανώτατη Εκπαίδευση (1997-2004)*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Σιάνου-Κύργιου, Ελ. (2010). *Από το Πανεπιστήμιο στην Αγορά Εργασίας: Όψεις των Κοινωνικών Ανισοτήτων*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Σταμέλος, Γ. & Βασιλόπουλος, Α. (2004). *Ευρωπαϊκή Εκπαιδευτική Πολιτική*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Σταμέλος, Γ. & Βασιλόπουλος, Α. (2013). *Πολιτικές Διά Βίου Μάθησης στο Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Διακυβέρνησης: Η Ελληνική Περίπτωση*. Αθήνα: Διόνικος.
- Τσακίρη Δ. & Φωτόπουλος Ν., (επιμ.), (2020). *Η Εκπαιδευτική Πολιτική στα Σταυροδρόμια των Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*. Χαλάνδρι: 24 Γράμματα.
- Τσαούσης, Δ.Γ. (2007). *Η Εκπαιδευτική Πολιτική των Διεθνών Οργανισμών*. Αθήνα: Gutenberg.
- Φασούλης, Κ., Πασιάς, Γ., Φυριπής, Εμ., Ρουσσάκης, Γ. & Σαμαρά, Α., (επιμ.), (2016). *Ανιχνεύοντας το Εκπαιδευτικό Τοπίο*. Αθήνα: Παπαζήση,

Ξενόγλωσση

- Altbach, P.G., Reisberg, L. & Rumbley, L.E. (2009). *Trends in Global Higher Education: Tracking an Academic Revolution*, Paris: Unesco.
- Bonal, X. Coxon, E., Novelli M. & Verger, A. (eds), (2020). *Education, Globalisation and the State: Essays in Honour of Roger Dale*. NY: Peter Lang.
- Carney, S. & Schweisfurth, M. (eds.), (2018). *Equity In and Through Education: Changing Contexts, Consequences, and Contestations*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Cowen, R. & Kazamias, A. (eds.), (2009). *International Handbook of Comparative Education*. Dordrecht - Heidelberg - London - NY: Springer.
- Elfert, M. (2017). *UNESCO's utopia of lifelong learning: An intellectual history*. London: Routledge.
- Gorur, R., Sellar, S. & Steiner-Khamsi, G. (eds), (2019). *World Yearbook of Education 2019: Comparative Methodology in the Era of Big Data and Global Networks*, London, Routledge.
- Jarvis, P. (2006). *From Adult Education to the Learning Society: 21 Years from the International Journal of Lifelong Education*. Oxon: Routledge.
- Jarvis, P. (2007). *Globalisation, Lifelong Learning and the Learning Society: Sociological Perspectives*. Oxon – New York: Routledge.
- Maassen, P. & Olsen, J.P. (eds.), (2010). *University Dynamics and European Integration*. Dordrecht: Springer.
- Mattheou, D. (ed.), (2010). *Changing Educational Landscapes. Educational Policies, Schooling Systems and Higher Education – A Comparative Perspective*. London: Springer.
- McCowan, T. & Unterhalter, E. (eds.), (2021). *Education and International Development: An Introduction*. London: Bloomsbury.
- Milana, Marcella, Webb, Sue, Holford, John, Waller, Richard, and Jarvis, Peter. (2018). *The Palgrave International Handbook on Adult and Lifelong Education and Learning*. London: Palgrave Macmillan UK.
- Milana, M. & Nisbet, T. (eds.), (2015). *Global Perspectives on Adult Education and Learning Policy*. Basingstoke – New York: Palgrave Macmillan.
- Milana, M., Holford, J. & Mohorčič Špolar, V.A. (eds.), (2016). *Adult and Lifelong Education: Global, National and Local Perspectives*. Basingstoke – New York: Palgrave Macmillan.
- Scott, P. (1995). *The Meanings of Mass Higher Education*. Bristol-UK: Open University Press.
- Slaughter, S. & Leslie, L.L. (1997). *Academic Capitalism: Politics, Policies, and the Entrepreneurial University*. Baltimore: The John Hopkins University Press.
- Tavis D. Jules, T.D., Shields, R. & Thomas, M.A.M. (eds), (2021). *The Bloomsbury Handbook of Theory in Comparative and International Education*. London, Bloomsbury.
- van Vught, F. (ed.), (2009). *Mapping the Higher Education Landscape: Towards a European Classification of Higher Education*. London: Springer.
- Weimer, L. & Nokkala, T. (eds.), (2020). *Universities as Political Institutions: Higher Education Institutions in the Middle of Academic, Economic and Social Pressures*. Series: Higher Education Research in the 21st Century Series, Volume: 12, Brill.

Διαδικτυακοί τόποι (sites)

Οργανισμός	Δικτυακός τόπος
Comparative Education Society in Europe	https://www.cese-europe.org/
Ελληνική Εταιρεία Συγκριτικής και Διεθνούς Εκπαίδευσης	http://www.elesde.gr/
Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση	http://cier.edu.gr/
Δίκτυο Πολιτικών Ανώτατης Εκπαίδευσης	http://hepnet.upatras.gr/

Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων	http://www.adulteduc.gr/
European Society for Research on the Education of Adults	http://www.esrea.org/?l=en

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- *Academia* (περιοδικό του Δικτύου Πολιτικές Ανώτατης Εκπαίδευσης (Higher Education Policy Network) στο <http://hepnet.upatras.gr/>)
- *Comparative Education*
- *Compare*
- *European Education*
- *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*
- *European Journal of Education*
- *Higher Education*
- *Higher Education Policy*
- *Journal of Adult and Continuing Education*
- *Εκπαίδευση Ενηλίκων*
- *Συγκριτική και Διεθνής Εκπαιδευτική Επιθεώρηση* (περιοδικό της Ελληνικής Εταιρείας Συγκριτικής και Διεθνούς Εκπαίδευσης)

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51Μ206	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	A
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	10	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Υποβάθρου (Επιλογής) Επιστημονικής Περιοχής		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική (αγγλική στην περίπτωση επιλογής του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/314-dimografikes-allages-kai-koinoniki-politiki https://openeclass.panteion.gr/courses/TMG284/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με ζητήματα που άπτονται των δημογραφικών μεταβολών και σχετίζονται με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων κοινωνικής πολιτικής. Επιπρόσθετα, το μάθημα στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με τη χρήση στατιστικών δεδομένων που προέρχονται από βάσεις δεδομένων ανοιχτής πρόσβασης και με την εκπόνηση εργασιών στις οποίες γίνεται εφαρμογή μεθόδων ανάλυσης δεδομένων.

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση::

- Να γνωρίζουν τις κοινωνικο-οικονομικές προκλήσεις που απορρέουν από τις δημογραφικές αλλαγές και τις προοπτικές εξέλιξης του πληθυσμού στην Ευρώπη.
- Να κατανοούν την σημασία των δημογραφικών αλλαγών που συντελούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τις ανισορροπίες της αγοράς εργασίας και των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης καθώς και για επιμέρους ζητήματα που σχετίζονται με την κοινωνική συνοχή και την κοινωνική πολιτική γενικότερα.
- Να κατανοούν τον ρόλο της δημογραφικής γήρανσης για την βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.
- Να κατανοούν τους δημογραφικούς παράγοντες που συμβάλλουν στις μεταβολές στο μέγεθος και την κατά ηλικία και φύλο διάρθρωση του εργατικού δυναμικού.
- Να γνωρίζουν τη χρήση κάποιων βασικών ηλεκτρονικών βάσεων στατιστικών δεδομένων

ελεύθερης πρόσβασης (π.χ. Eurostat, ΟΗΕ).

- Να γνωρίζουν την χρησιμότητα και τις εφαρμογές των δημογραφικών μεθόδων σε άλλους επιστημονικούς κλάδους και ειδικότερα στην κοινωνική πολιτική.
- Να χρησιμοποιούν και να αναλύουν στατιστικά δεδομένα που αφορούν στις πληθυσμιακές εξελίξεις στη σύγχρονη Ευρώπη.
- Να εκπονούν εργασία στην οποία θα παρουσιάζουν με ορθό τρόπο τα αποτελέσματα εμπειρικών αναλύσεων.

B. Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εισαγωγή (1 διάλεξη)

- Παρουσίαση του περιεχομένου και των απαιτήσεων του μαθήματος
- Η σύνδεση των δημογραφικών αλλαγών με τις σύγχρονες κοινωνικο-οικονομικές προκλήσεις και την κοινωνική πολιτική
- Εισαγωγή στην άντληση και χρήση στατιστικών δεδομένων από βάσεις δεδομένων ανοιχτής πρόσβασης

Χρήση στατιστικών δεδομένων από βάσεις δεδομένων ανοιχτής πρόσβασης (2 διαλέξεις)

- Η βάση δεδομένων της Eurostat: πρόσβαση, επεξεργασία δεδομένων και εφαρμογές
- Πληθυσμιακές στατιστικές του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών: Word Population Prospects

Μελέτη των δημογραφικών αλλαγών (4 διαλέξεις)

- Τα βασικά δημογραφικά φαινόμενα και οι μεταβολές στο μέγεθος και την κατά ηλικία δομή του πληθυσμού
- Δημογραφικές αλλαγές, πληθυσμιακή συρρίκνωση και δημογραφική γήρανση
- Ο διευρυμένος ρόλος της μετανάστευσης για τις δημογραφικές αλλαγές στην Ευρώπη
- Κοινωνικο-οικονομικές κρίσεις και δημογραφικές αλλαγές
- Οι προοπτικές εξέλιξης του πληθυσμού σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο
- Η αποτύπωση των δημογραφικών αλλαγών μέσα από τη χρήση στατιστικών δεδομένων από βάσεις ανοιχτής πρόσβασης

Κοινωνικο-οικονομικές επιπτώσεις των δημογραφικών αλλαγών (4 διαλέξεις)

- Οι δημογραφικές αλλαγές και η σημασία τους για ζητήματα που άπτονται της κοινωνικής πολιτικής
- Κοινωνικο-οικονομικές προκλήσεις της δημογραφικής γήρανσης
- Δημογραφικές αλλαγές, εκπαίδευση, αγορά εργασίας και κοινωνική ασφάλιση
- Δημογραφική γήρανση και κοινωνική συνοχή
- Η ποσοτική αποτύπωση του ρόλου των δημογραφικών αλλαγών για τις διαχρονικές μεταβολές του εργατικού δυναμικού και τη βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων μέσα από τη χρήση στατιστικών δεδομένων από βάσεις ανοιχτής πρόσβασης

Οι δημογραφικές πολιτικές στο πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής (2 διαλέξεις)

- Δημογραφικό «πρόβλημα» και κοινωνική πολιτική

- Δημογραφική γήρανση και κοινωνική πολιτική
- Δημογραφική συρρίκνωση και κοινωνική πολιτική

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση PowerPoint, Χρήση Η/Υ Αναζήτηση στοιχείων από βάσεις δεδομένων Επικοινωνία μέσω της πλατφόρμας Open eClass, Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Πρακτική άσκηση στη χρήση βάσεων δεδομένων	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση εργασίας και η προφορική παρουσίασή της είναι υποχρεωτική. Οι εργασίες είναι γραπτές και υποβάλλονται ηλεκτρονικά. Οι φοιτητές/τριες βαθμολογούνται με βάση τη συμμετοχή τους στο μάθημα, την προφορική παρουσίαση της εργασίας τους και το τελικό περιεχόμενό της.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α) Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

Ελληνόγλωσση

- Έμκε-Πουλοπούλου, Η. 2022. *Η οδυνηρή δεκαετία και οι αλληπάλληλες κρίσεις*. Αθήνα: Βογιατζής
- Μπάγκαβος, Χ. 2012. *Κατάσταση υγείας του πληθυσμού της Ελλάδας: προσδόκιμα επιβίωσης και προσδόκιμα υγείας*. Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, Μελέτες αρ. 20, 68 σελ. Διαθέσιμο στο <http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2014/04/files/meleti20.pdf>
- Μπάγκαβος, Χ., 2003. *Δημογραφικές μεταβολές, αγορά εργασίας και συντάξεις στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση*. Αθήνα: Gutenberg.
- Ρομπόλης Σ. και Μπέτσης Β. 2016. *Η οδύσσεια του ασφαλιστικού. Αποδιάρθρωση, σύγκρουση των γενεών και μία λύση*. Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη.
- Ταπεινός, Γ.Φ, 2002. *Δημογραφία*. Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας
- Τραγάκη, Α., Μπάγκαβος, Χ. και Ντούνας, Δ. 2015. *Περί Δημογραφίας και Πληθυσμιακών Εξελίξεων*. Ηλεκτρονικό βιβλίο στο πλαίσιο της Δράσης Κάλλιπος, Αθήνα, 295 σελ. (Διαθέσιμο στο <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/4670?&locale=el>)

Ξενόγλωσση

- Bagavos, C. 2022. How Much Does Migration Affect Labor Supply in Europe? Methodological Insights and Contemporary Evidence from the European Union and Selected European Countries. *International Migration Review* DOI: <https://doi.org/10.1177/01979183221115148>
- Bagavos, C. 2019. On the multifaceted impact of migration on the fertility of receiving countries: Methodological insights and contemporary evidence for Europe, the United States, and Australia. *Demographic Research*, 41(1), pp. 1-36.
- Demeny, P. & McNicoll, G. eds., 2003, *Encyclopedia of Population*. 2 Vols. Woodbridge: McMillan Reference USA
- European Commission, 2020. *Report on the impact of demographic change* https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/demography_report_2020_n.pdf
- Uhlenberg, P. 1992, Population Aging and Social Policy. *Annual Review of Sociology*, 18 (1992), pp. 449-474.
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2022). *World Population Prospects 2022 Summary of Results*. https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/wpp2022_summary_of_results.pdf
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2013). *World Population Ageing 2020 Highlights* https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd-2020_world_population_ageing_highlights.pdf

B. Εκπαιδευτικά videos

- How do we measure fertility? http://www.ined.fr/en/everything_about_population/videos/animation-measuring-fertility/
- How do we measure life expectancy? <https://vimeo.com/107604926>
- Population pyramid http://www.ined.fr/en/everything_about_population/videos/animation-population-pyramid/
- The World Population https://www.ined.fr/en/everything_about_population/population-games/world-population/

Γ. Λεξικά – Ευρετήρια δημογραφικών όρων

- Eurostat, Statistics Explained, Category: Population glossary http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Category:Population_glossary
- United Nations – Population Division <https://esa.un.org/unpd/wpp/General/GlossaryDemographicTerms.aspx>
- Παραρτήματα Α-Ε στο Κοτζαμάνης, Β., 2015 (β' έκδοση) Στοιχεία δημογραφίας. Βόλος: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας.

Δ. Στατιστικά δεδομένα και βάσεις ανοιχτής πρόσβασης

- Eurostat database/Population and Social Conditions https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/explore/all/all_themes?lang=en <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
- United Nations – Population Division <https://esa.un.org/unpd/wpp/Download/Standard/Population/>
- ΕΛ. ΣΤΑΤ – Πληθυσμός και Κοινωνικές Συνθήκες <http://www.statistics.gr/el/statistics/pop>

Ε. Διαδικτυακοί τόποι (sites)

Οργανισμός

Δικτυακός τόπος

Population Europe	https://population-europe.eu/	
IUSSP	https://www.niussp.org/	
INED	https://www.ined.fr/en/	

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51Μ207	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	A
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής Περιοχής Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/350-shediasmos-kai-axiologisi-politikon-isotitas-ton-fylon https://openeclasse.panteion.gr/courses/DMPS113/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοούν το ρόλο των πολιτικών ισότητας των φύλων στην αντιμετώπιση των διακρίσεων λόγω φύλου καθώς και των προϋποθέσεων σχεδιασμού δημόσιων παρεμβάσεων και εφαρμογής αποτελεσματικών εργαλείων άσκησης πολιτικής στο πεδίο αυτό. Πιο συγκεκριμένα:
- Να αναγνωρίζουν και να διακρίνουν τις βασικές έννοιες της έμφυλης ισότητας
- Να διακρίνουν τις βασικές μεθόδους και εργαλεία δημόσιων πολιτικών ανάλογα τον τομέα παρέμβασης (αγορά εργασίας, οικογένεια, πολιτική συμμετοχή, αντιμετώπιση της έμφυλης βίας κλπ)
- Να γνωρίζουν τους βασικούς θεσμούς που προωθούν την ισότητα των φύλων σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο.
- Να γνωρίζουν τις βασικές αρχές σχεδιασμού και εφαρμογής των προγραμμάτων καταπολέμησης των έμφυλων ανισοτήτων και μείωσης του χάσματος του φύλου.
- Να διακρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά και τις απαιτήσεις των προγραμμάτων αυτών.
- Να διακρίνουν και να κατανοούν τις βασικές αρχές, μεθόδους και κριτήρια αξιολόγησης των πολιτικών ισότητας.

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης

- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησία σε θέματα φύλου
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Σκοπός του μαθήματος είναι να παρέχει επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις και εξοικείωση με τις μεθόδους και τις πρακτικές που απαιτούνται για τον σχεδιασμό και εφαρμογή δημόσιων πολιτικών που προωθούν την ισότητα των φύλων. Περιλαμβάνονται (α) εξειδικευμένες πολιτικές ισότητας των φύλων που στοχεύουν στη μείωση του χάσματος του φύλου στον τομέα παρέμβασης και (β) πολιτικές που ενώ έχουν άλλο κύριο στόχο, επηρεάζουν έμμεσα τις έμφυλες σχέσεις.

Στο μάθημα εξετάζονται οι στόχοι και τα μέτρα των πολιτικών ισότητας στην Ελλάδα, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τον ΟΗΕ, όπως αυτές εξελίχθηκαν ιστορικά από τη δεκαετία του 1970. Έμφαση δίνεται στην ευρωπαϊκή πολιτική από τη Συνθήκη της Ρώμης (1957) μέχρι σήμερα και στις επιρροές της στην πολιτική ισότητας των φύλων στην Ελλάδα.

Αναλύονται επίσης τα βασικότερα εργαλεία άσκησης πολιτικής, όπως είναι το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο, η δημιουργία εξειδικευμένων δημόσιων μηχανισμών, οι θετικές δράσεις υπέρ των γυναικών περιλαμβανομένων των ποσοστώσεων, η ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές (gender mainstreaming), η εκτίμηση των επιπτώσεων στο φύλο (gender impact assessment), η ανάπτυξη δεικτών φύλου (gender indicators) για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και η ένταξη του φύλου στη δημοσιονομική πολιτική (gender budgeting).

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση εργασίας είναι υποχρεωτική και ο βαθμός της αποτελεί τον βαθμό του εξαμηνιαίου μαθήματος.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

Ελληνόγλωσσα βιβλιογραφία

- Bryson, V. (2005) *Φεμινιστική Πολιτική Θεωρία*. Μτφρ. Ε. Πανάγου. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Γκερμότση, Β. και Σακελλαρίου, Ε. (2009) *Οδηγός Καλών Πρακτικών Εφαρμογής της Ένταξης της Διάστασης του Φύλου (Gender Mainstreaming) στη Δημόσια Διοίκηση*. Αθήνα: ΚΕΘΙ.
- Γκερμότση, Β., Μοσχοβάκου, Ν. και Παπαγιαννοπούλου, Μ. (2017) *Οδηγός για την ένταξη της οπτικής του φύλου στις δράσεις των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών*. Αθήνα: Ίδρυμα Μποδοσάκη.
- Καραμεσίνη Μαρία & Μαρία Συμεωνάκη (2019). *Συμφιλίωση εργασίας και οικογένειας στην Ελλάδα*. Αθήνα: Νήσος.
- Καραμεσίνη Μαρία (2021). *Γυναίκες, φύλο, και εργασία στην Ελλάδα*. Αθήνα: Νήσος.
- Maguani, M. (επιμ.) (2006) *Γυναίκες, Φύλο, Κοινωνίες. Τι γνωρίζουμε σήμερα*. Μτφρ. Π. Μαρκέτου. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Στρατηγάκη, Μ. (2013) «Η Πολιτική Ισότητας των Φύλων στη Δίμη της Οικονομικής Κρίσης». *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 41, 60-83.
- Στρατηγάκη Μαρία (2021). Πολιτικές ισότητας των φύλων. ΟΗΕ, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελλάδα. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Ξενόγλωσσα βιβλιογραφία

- Abels, Gabriel & Heather MacRae (eds) (2021). *The Routledge Handbook of Gender and EU Politics*. Routledge.
- Bacchi Carol Lee (2005), The MAGEEQ project: Identifying Contesting Meanings of «Gender Equality», *The Greek Review of Social Research*, Β', 117, 221-234.
- Bacchi Carol Lee (1999). *Women Policy and Politics. The Construction of Policy problem*. London: Sage Publications
- Council of Europe (1998). *Gender mainstreaming. Conceptual framework, methodology and presentation of good practice*, Council of Europe, EG-S-MS (98).
- Engeli Isabelle & Mazur Amy (2018). Taking implementation seriously in assessing success: The politics of Gender Equality Policy. *European Journal of Politics and Gender*, 1(1-2), 111-129.
- Hafner-Burton M. Emilie M. & Mark A. Pollack (2009). Mainstreaming Gender in the European Union: Getting the Incentives Right, *Comparative European Politics* 7(1), 114-38.
- Hubert Agnès & Maria Stratigaki (2016). Twenty Years of EU Gender Mainstreaming: Rebirth out of the Ashes? *Femina Politica*, 2, 21-35.
- Jacquot, Sophie (2010). "The paradox of gender mainstreaming: Unanticipated effects of new modes of governance in the gender equality domain", *West European Politics* 33(1), 118-35.
- Kapekaki Manina (2022). *Women in Governance*, Report. Έργο Progender. Εργαστήριο Σπουδών Φύλου. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.
- Lovenduski Joni (2005). *Feminizing Politics*. Polity press.
- Mazur G. Amy (2002), *Theorizing Feminist Policy*. Oxford, Oxford University Press.
- Pantelidou-Maloutas Maro (2005). Comparing frames, framing comparisons: Greece/EU frames on gender inequality in politics. *The Greek Review of Social Research*, Special Issue:117, Β', 149-168.
- Paxton Pamela & Melanie M. Hughes. (2014). *Women, politics and power. A global perspective*. Sage Publications.
- Pettinicchio, David (2012). "Institutional activism: Reconsidering the insider/outsider

dichotomy”, *Sociology Compass*6/6, σ. 499-510.

- Rees Teresa (1998). *Mainstreaming Equality in the European Union. Education, Training and LabourMarket Policies*, Routledge.
- Stratigaki Maria (2004), The Co-optation of Gender Concepts in EU Policies: The Case of Reconciliation of Work and Family, *Social Politics*, 11(1), Oxford University Press, 30-56.
- Stratigaki Maria (2005). Gender Mainstreaming Versus Positive Action. An Ongoing Conflict in the EU Gender Equality Policy, *European Journal of Women’s Studies*, 12(2), 165-186.
- UN (1995). *Beijing Declaration and Platform of Action*, UN doc. A/CONF.177/20, 17 October 1995.
- Verloo Mieke & Maro Pantelidou Maloutas (2005). Differences in the Framing of Gender Inequality as a Policy Problem Across Europe, *The Greek Review of Social Research*, B’117, 3-10.
- Verloo Mieke (2005). Mainstreaming gender equality in Europe. A critical frame analysis approach, *The Greek Review of Social Research*, Special Issue:117, B’, 11-34.
- Verloo Mieke (2018). *Varieties of opposition to gender equality in Europe*. London: Routledge.

Διαδικτυακοί τόποι (sites)

Οργανισμός	Δικτυακός τόπος
Γενική Γραμματεία δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων	http://www.isotita.gr
European Institute for Gender Equality (EIGE)	https://eige.europa.eu
Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)	https://kethi.gr
United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women (UN WOMEN)	https://www.un.org/womenwatch/daw/daw/

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51Μ209	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	A
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΟΙΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Υποβάθρου (Επιλογής) Επιστημονικής Περιοχής		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/351-methodoi-poiotikis-analysis https://openeclasse.panteion.gr/courses/TMG387/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοούν τα επιστημολογικά θέματα που ορίζουν τη μεθοδολογία των ποιοτικών προσεγγίσεων στην έρευνα.
- Να γνωρίσουν τις διαφορετικές μεθόδους/τεχνικές στη ποιοτική έρευνα.
- Να κατανοήσουν ότι η διάκριση ποιοτικών/ποσοτικών μεθόδων δεν αντιστοιχεί σε αξιολόγηση αλλά σε διαφορετικές μεθόδους παραγωγής δεδομένων.
- Να κατανοούν τα θέματα που θέτει ο σχεδιασμός μιας έρευνας.
- Να κατανοούν τα θέματα που θέτει ο σχεδιασμός μιας ποιοτικής έρευνας
- Να κατανοούν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους παράγονται ποιοτικά δεδομένα (συνέντευξη, παρατήρηση, ανάλυση εγγράφων).
- Να κατανοούν τι είναι η δειγματοληψία και τα ζητήματα που τίθενται γύρω από το δειγματολογικό πλαίσιο.
- Να κατανοούν τι είναι η θεωρητική δειγματοληψία σε αντίθεση με την εμπειρική δειγματοληψία.
- Να κατανοούν τα διαφορετικά είδη κοινωνικών εξηγήσεων που παράγονται από τις διαφορετικές επιστημολογικές παραδόσεις της κοινωνικής επιστήμης.
- Να κατανοούν τα θέματα δεοντολογίας στην έρευνα γενικά και ιδιαιτέρως έναντι των δεδομένων που παράγονται κατά τη ποιοτική μεθοδολογία.

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησία σε θέματα φύλου
- Αυτόνομη εργασία
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ο σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών και φοιτητριών στη διαδικασία των ποιοτικών κοινωνικών ερευνών και η απόκτηση γνώσεων για το σχεδιασμό, την οργάνωση και την εκτέλεσή τους. Το μάθημα πραγματεύεται τα κοινά στάδια σχεδιασμού όλων των εμπειρικών κοινωνικών ερευνών και τις ποιοτικές μεθόδους παραγωγής, ανάλυσης και ερμηνείας δεδομένων.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

- Διευκρινίσεις εννοιών: Μέθοδος/Μέθοδοι/Τεχνικές/Μεθοδολογία
- Ταξινόμηση ποιοτικών μεθόδων έρευνας
- Προγραμματισμός και σχεδιασμός της ποιοτικής έρευνας
- Παραγωγή ποιοτικών δεδομένων: συνέντευξη
- Παραγωγή ποιοτικών δεδομένων: Παρατήρηση, γραπτό και οπτικό ερευνητικό υλικό.
- Επιλογή πληθυσμού
- Κατάταξη, οργάνωση και ερμηνεία ποιοτικών δεδομένων
- Παραγωγή κοινωνικών εξηγήσεων

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα Χρήση του eclass	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση εργασίας είναι επίσης υποχρεωτική. Η	

αξιολόγηση των φοιτητών και των φοιτητριών βασίζεται στην εργασία που θα ολοκληρώσουν στο τέλος του εξαμήνου καθώς και στη συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία του μαθήματος.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Jean Coprans (1998, 2004) Η Επιτόπια Εθνολογική Έρευνα, ΤΥΠΩΘΗΤΩ, Αθήνα.
- Φίλιας, Β., (επιμ.) (1996) Εισαγωγή στη Μεθοδολογία και τις Τεχνικές των Κοινωνικών Ερευνών, Gutenberg, Αθήνα
- Giddens, A.,(2002) Κοινωνιολογία, κεφ. 20, Αθήνα: ΤΥΠΩΘΗΤΩ
- Giddens, A,(2000) «Ο Θετικισμός και οι επικριτές του», στο Πετμεζίδου, Μ., (επιμ.) Σύγχρονη Κοινωνιολογική Θεωρία, σ.161-234, εκδ, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης
- Ιωσιφίδης, Θ., (2003), Ανάλυση Ποιοτικών Δεδομένων στις Κοινωνικές Επιστήμες, Αθήνα: Κριτική
- Ιωσιφίδης, Θ., Σπυριδάκης, Μ., (επιμ) (2006), Ποιοτική Κοινωνική Έρευνα, Μεθοδολογικές Προσεγγίσεις και Ανάλυση Δεδομένων, Αθήνα: Κριτική
- Θανοπούλου Μ., Πετρονύχη Δ., (1987) «Βιογραφική Προσέγγιση: Μια Άλλη Πρόταση για τη θεώρηση της Ανθρώπινης Εμπειρίας» Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, τ. 64(1987) σ..20-42.
- Remi Lenoir (1999, 2004) Κοινωνιολογικό αντικείμενο και κοινωνικό πρόβλημα, στο Champagne/Lenoir/Merllie/Pinto, Μύηση στην Κοινωνιολογική Πρακτική, Αθήνα: Καρδαμίτσας, σ. 77-83
- Mason, J., 2003. Η Διεξαγωγή της Ποιοτικής Έρευνας. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Λαμπίρη- Δημάκη Ι., (6η έκδοση, 1990) Η Κοινωνιολογία και η Μεθοδολογία της, εκδόσεις Σάκκουλα,
- Ken Plummer, (1983, 2000) Τεκμήρια Ζωής: Εισαγωγή στα Προβλήματα και τη Βιβλιογραφία μιας Ανθρωπιστικής Μεθόδου, ΤΥΠΩΘΗΤΩ, Αθήνα.
- Robson, C. (1993), Ερευνώντας τον Πραγματικό Κόσμο, ΤΥΠΩΘΗΤΩ , Αθήνα
- Πετράκη, Γ., (1999) «Η χρήση της βιογραφίας στη μελέτη μιας “εν τω γενέσθαι” διαδικασίας: Πώς οι χωρικοί γίνονται βιομηχανικοί εργάτες» Εισήγηση στην ημερίδα «Προσεγγίζοντας την Προφορική Ιστορία στην Ελλάδα σήμερα», ΕΚΚΕ, 29 Ιανουαρίου 1999 (αδημοσίευτη εργασία).
- Σαββάκης Μάνος, «Η Βιογραφική Έρευνα ως Εναλλακτικό Ερευνητικό Εγχείρημα και ως Μεθοδολογικό Διάβημα: Πλεονεκτήματα και Όρια», Δοκιμές τχ 11-12, 2003, σ. 65-87
- Τσιώλης, Γ., 2006. Ιστορίες ζωής και βιογραφικές αφηγήσεις: Η βιογραφική προσέγγιση στην κοινωνιολογική έρευνα. Αθήνα: Κριτική

Ενδεικτικές έρευνες – Βιβλία που χρησιμοποιούν την ποιοτική μεθοδολογία

- Σπυριδάκης Μ., (2009) Εξουσία και Παρενόχληση στην Εργασία, Εκδ. Διόνικος, Αθήνα.
- Τάκη Βούλα, (2009) Έμφυλη Απουσία: Γυναίκες στη διοίκηση της εκπαίδευσης-ένα εναλλακτικό μοντέλο, εκδ. Επίκεντρο , Θεσσαλονίκη
- Τσιώλης, Γ. Προς μια Νέα Ηθική της Εργασίας: Μια ποιοτική διερεύνηση φορέων συμβουλευτικής για την ένταξη στην απασχόληση, Εκδ. ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, Αθήνα.
- Παναγιωτόπουλος, Ν., (2005), Η Οδύνη των Ανέργων, εκδ. Πολύτροπον, Αθήνα.
- Παναγιωτόπουλος Ν., (επιμ.) (2008) Η Απομάγευση του Κόσμου, εκδ. Πολύτροπον, Αθήνα.
- Παναγιωτόπουλος Ν., (2013), Η βία της ανεργίας, Αλεξάνδρεια, Αθήνα.
- Πετράκη, Γεωργία, (2002), Από το Χωράφι στο Εργοστάσιο, Η Διαμόρφωση του Βιομηχανικού Προλεταριάτου στο Σύγχρονο Λαύριο, ΤΥΠΩΘΗΤΩ, Αθήνα.
- Πετράκη, Γεωργία (1993), «Η Μονογραφία μιας Απεργίας μέσα από τον Εθνικό τύπο: η

Απεργία των Μεταλλωρύχων της Καμάριζας, τον Απρίλη του 1896» στα Πρακτικά της Δ Επιστημονικής Συνάντησης Ν.Α Αττικής (1-3 Δεκεμβρίου 1989). Καλύβια Αττικής (57 σελ.)

- Ερβινγκ Γκόφμαν, (2001), Στίγμα: Σημειώσεις για τη διαχείριση της φθαρμένης ταυτότητας, Αλεξάνδρεια, Αθήνα.
- Ερβινγκ Γκόφμαν,(1994) Άσυλα: Δοκίμια για την κοινωνική κατάσταση των ασθενών του ψυχιατρείου και άλλων τροφίμων, εκδόσεις Ευρύαλος, Αθήνα.
- Sennet Richard, (2006, 2008), Η κουλτούρα του νέου καπιταλισμού Σαβάλλας, Αθήνα.
- Sennet Richard, (2010), Ο ελαστικοποιημένος άνθρωπος, Σαβάλλας, Αθήνα.
- Μάνος Σαββάκης, (2008), Οι Λεπροί της Σπιναλόγκας, Πλέθρο, Αθήνα.
- Χαζαρούλα, Ποθητή (2013), Πως σμιλεύεται η υποταγή, Παπαζήσης
- Σπυριδάκης Μάνος,(2010) Εργασία και Κοινωνική αναπαραγωγή στη ναυπηγο-επισκευαστική ζώνη βιομηχανία του Πειραιά, Παπαζήσης, Αθήνα.
- Ξυπολυτάς, Νίκος, (2013), Εσωτερική Οικιακή Εργασία ,Παπαζήσης, Αθήνα.

Ενδεικτικές έρευνες – Βιβλία που χρησιμοποιούν την στατιστική μεθοδολογία

- Ντυρκέιμ Εμίλ, Η Αυτοκτονία, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 1991
- Bourdieu, Pierre et al 1991, The Love of Art: European Art Museums and Their Public, Stanford University Press.
- Μπουρντιέ Πιέρ, Οι Κληρονόμοι : Οι φοιτητές και η κουλτούρα
- Μπουρντιέ Πιέρ, Η Διάκριση: Κοινωνική κριτική της καλαισθητικής κρίσης, Πατάκης

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M219	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	A
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής Περιοχής Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Όχι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/1131-koinoniki-asfalisi https://openeclass.panteion.gr/courses/TMG389/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοούν το ρόλο της κοινωνικής ασφάλισης στην κάλυψη των κοινωνικών κινδύνων καθώς και των επιπτώσεων που προκαλούνται από τις διαφορετικές εφαρμογές των προγραμμάτων κοινωνικής ασφάλισης.

Ειδικότερα, οι φοιτητές/τριες αναμένεται:

- Να αναγνωρίζουν και να διακρίνουν τις βασικές έννοιες της κοινωνικής ασφάλισης και τους τρόπους που αυτές εξελίσσονται.
- Να κατανοούν τη σχέση της κοινωνικής ασφάλισης με τις εξελίξεις στις εργασιακές σχέσεις, στα δημογραφικά δεδομένα, την οικονομική ανάπτυξη.
- Να διακρίνουν τις βασικές αρχές κοινωνικής ασφάλισης και την επιρροή του οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος στη διαμόρφωσή τους.
- Να γνωρίζουν τους βασικούς θεσμούς κοινωνικής ασφάλισης και τις αναδιαρθρώσεις που έχουν υποστεί την τελευταία δεκαετία.
- Να γνωρίζουν τις βασικές θεωρίες στις οποίες θεμελιώνεται αξιακά και φιλοσοφικά η κοινωνική ασφάλιση.
- Να αντιλαμβάνονται τις ιδιαιτερότητες, το ρόλο και τα διακριτικά χαρακτηριστικά των μηχανισμών κοινωνικής ασφάλισης.
- Να διακρίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά, τις προδιαγραφές και τους κανόνες των

προγραμμάτων κοινωνικής ασφάλισης

- Να γνωρίζουν τις διαφορετικές μεθόδους χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης και τους περιορισμούς τους.
- Να εμβαθύνουν οι φοιτητές/τριες στις βασικές έννοιες, και όρους της μελέτης του φαινομένου της κοινωνικής ασφάλισης αλλά και σε σύγχρονα ζητήματα κοινωνικής ασφάλισης.
- Να αντιληφθούν οι φοιτητές/τριες τις διαστάσεις της κρίσης των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα και την Ευρώπη και να εντοπίσουν τη κατεύθυνση των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων.
- Να εξοικειωθούν οι φοιτητές/τριες με την παρακολούθηση της επιστημονικής συζήτησης για τα αίτια ανάπτυξης της πολλαπλότητας των θεσμών κοινωνικής ασφάλισης.
- Να αναπτύξουν ικανότητες κριτικής αποτίμησης των διαφορετικών θεωρήσεων της κρίσης της κοινωνικής ασφάλισης σε επίπεδο οικονομικής βιωσιμότητας, θεσμικής οργάνωσης και κοινωνικής αλληλεγγύης.
- Να αναπτύξουν τις ικανότητες τους στην ερευνητική εμβάθυνση ειδικών ζητημάτων στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης.

Β. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησία σε θέματα φύλου
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Σύγχρονες εξελίξεις του θεσμού κοινωνικής ασφάλισης.
- Άτυπες μορφές απασχόλησης και η επίδρασή τους στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.
- Ευέλικτες μορφές ασφάλισης και ο θεσμός της ευέλικτης συνταξιοδότησης.
- Η νέα αρχιτεκτονική της συνταξιοδοτικής προστασίας μετά τις μεταρρυθμίσεις της τελευταίας 10ετίας.
- Η έννοια της αναλογιστικής ισότητας στη συνταξιοδοτική προστασία.
- Η λογιστική των γενεών και η αλληλεγγύη των γενεών στη συνταξιοδοτική προστασία.
- Οι προκλήσεις της δημογραφικής μετάβασης στην προστασία γήρατος.
- Η μεταρρύθμιση και τα χαρακτηριστικά της ασφάλισης ανεργίας ελευθέρων επαγγελματιών.
- Η λειτουργία της εθνικής σύνταξης και η προστασία μεταναστών εργατών.
- Περιορισμοί και δυνατότητες στην αναζήτηση πρόσθετων πηγών χρηματοδότησης.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Επικοινωνία με eclass με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (προαιρετικά) και δημόσια παρουσίασή της κατά την διάρκεια των διαλέξεων	

	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Τελική εξέταση	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση εργασίας είναι προαιρετική. Ο βαθμός της επιτυχούς εργασίας προστίθεται στον βαθμό της επιτυχούς εξαμηνιαίας εξέτασης του/της φοιτητή/-τριας, μετατρέπόμενος σύμφωνα με την ακόλουθη κλίμακα: βαθμός εργασίας πέντε έως έξι (5-6) ισούται με ένα (1), βαθμός επτά έως οκτώ (7-8) με δύο (2) και βαθμός εννέα έως δέκα (9-10) με τρεις (3) μονάδες εξαμηνιαίου βαθμού.</p> <p>Η εξέταση του μαθήματος γίνεται προφορικά χωρίς χρήση βιβλίων και σημειώσεων.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Ρομπολης Σ. (2013), Οικονομική κρίση και κοινωνικο κρατος, εκδ. Επίκεντρο
- Στεργίου Α. (2022). Δίκαιο κοινωνικής ασφάλισης, εκδ. Σάκκουλα.
- Κουμαριανός Β. (2022). Η κοινωνική ασφάλιση ως θεσμός αλληλεγγύης, εκδ. Τόπος
- Κουζής Γ. & Δημουλάς Κ. (2018). Κρίση και κοινωνική πολιτική, εκδ. Τόπος

Συναφή ελληνόγλωσσα επιστημονικά περιοδικά:

- Κοινωνική Πολιτική
- Δίκαιο της Κοινωνικής Ασφάλισης

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M224	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	A
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΑΝΕΡΓΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής Περιοχής Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/364-energias-politikes-agoras-ergasias-kai-dimosies-ypiresies https://openelect.panteion.gr/courses/TMG425/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Το μάθημα ξεκινάει από τις θεωρίες και τυπολογίες της ανεργίας και τα είδη πολιτικών απασχόλησης για να εισάγει στις μεθόδους σχεδιασμού και αξιολόγησής τους.

Με την ολοκλήρωσή του, οι φοιτητές/-ριες θα πρέπει να διακρίνουν τα διαφορετικά είδη ανεργίας ανάλογα με τα αίτια που την προκαλούν και να τα συνδέουν με την τυπολογία των πολιτικών απασχόλησης. Αντίστροφα, θα πρέπει να αναγνωρίζουν τους στόχους κάθε είδους πολιτικής απασχόλησης, το είδος ανεργίας που καταπολεμά, τα πλεονεκτήματα αλλά και τα όρια της αποτελεσματικότητάς του.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να έχουν κατανοήσει τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις ορθού σχεδιασμού των προγραμμάτων και των πολιτικών απασχόλησης, όπως και τη χρησιμότητα και τα όρια των διαφορετικών ειδών αξιολόγησής τους. Ειδικότερα θα πρέπει να είναι σε θέση να διακρίνουν την παραδοσιακή αξιολόγηση προγραμμάτων από τη στοχοθετημένη αξιολόγηση πολιτικών (target-oriented), τη μικροοικονομική από τη μακροοικονομική αξιολόγηση αποτελεσμάτων, τις πειραματικές και μη πειραματικές μεθόδους αξιολόγησης από την αξιολόγηση που βασίζεται στη θεωρία (theory-based evaluation).

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησία σε θέματα φύλου
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Το περιεχόμενο του μαθήματος αρθρώνεται γύρω από τις ακόλουθες ενότητες:
- Θεωρίες και τυπολογίες της ανεργίας και είδη πολιτικών απασχόλησης
  - Πολιτικές αγοράς εργασίας: στόχοι, μέτρα, εργαλεία ανά είδος πολιτικής
  - Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Απασχόληση
  - Συστήματα επιδότησης της ανεργίας και πολιτικές ενεργοποίησης των ανέργων
  - Δημόσιες Υπηρεσίες Απασχόλησης και σύζευξη προσφοράς και ζήτησης εργασίας
  - Είδη αξιολόγησης (παραδοσιακή αξιολόγηση ενεργητικών προγραμμάτων, στοχοθετημένη αξιολόγηση πολιτικών, μικροοικονομική και μακροοικονομική αξιολόγηση αποτελεσμάτων, πειραματικές και μη πειραματικές μέθοδοι αξιολόγησης προγραμμάτων, αξιολόγηση που βασίζεται στη θεωρία).
  - Παρουσίαση/ανάλυση παραδειγμάτων αξιολογήσεων

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint και e-class Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων του μαθήματος, η εκπόνηση εργασίας και η προφορική παρουσίαση της τελευταίας είναι υποχρεωτικές. Η αξιολόγηση των φοιτητών αντανακλάται στο βαθμό της εργασίας τους.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δεδουσόπουλος Α. (2000), *Θεωρίες της Ανεργίας*, Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Lefresne F. ed. (2010), *Unemployment benefit systems in Europe and North America: reforms and crisis*, Brussels, IRES/ETUI.
- Καραμεσίνη Μ. (2011), Εισοδηματική προστασία των ανέργων στην Ελλάδα: Ιστορική εξέλιξη, σύγχρονες προκλήσεις, στο Μ. Θανοπούλου, Μ. Πετμεζίδου, Μ. Στρατηγάκη (επιμ.), *Όψεις κοινωνικής δυναμικής. Μελέτες χαριστήριες στην καθηγήτρια Κούλα Κασσιμάτη*, Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

- Καραμεσίνη Μ. & Γ. Ιωαννίδης (2022), *Ανεργία και πολιτική απασχόλησης: Θεωρίες, τυπολογίες, σχεδιασμός, αξιολόγηση*, Κάλλιπος+
- Koning (de) J. & H. Mosley (2000), *Labour Market Policy and Unemployment. Impact and Process Evaluations in Selected European Countries*, Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Schmid G. & J. O'Reilly (1996), *International Handbook of Labour Market Policy and Evaluation*, Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Snower D. & G. de la Dehesa (1997), *Unemployment Policy. Government Options for the Labour Market*, Cambridge: Cambridge University Press.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M225	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	A
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΥΓΕΙΑΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	10	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Υποβάθρου (Επιλογής) Επιστημονικής Περιοχής		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/857-politikes-ygeias https://openeclass.panteion.gr/courses/TMG327/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

Να κατανοούν βασικές αρχές χάραξης πολιτικής υγείας, να διακρίνουν βασικές κατηγορίες των συστημάτων υγείας, να εντοπίζουν τις λειτουργίες και τα συστατικά τους στοιχεία, να κατανοούν τη διασύνδεση τους, αλλά και να εξοικειωθούν με τις σύγχρονες μεθόδους αξιολόγησής τους. Επιπλέον να προσεγγίζουν κριτικά τις διαδικασίες προώθησης των μεταρρυθμίσεων στη λειτουργία των συστημάτων υγείας σε εθνικό επίπεδο αλλά και στο πλαίσιο των σύγχρονων προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης.

Ειδικότερα:

- Να κατανοούν τις διαστάσεις του κοινωνικού αγαθού «υγεία» αλλά και τις ιδιαιτερότητές της «αγοράς» υπηρεσιών υγείας από την κλασική αγορά παρεχόμενων υπηρεσιών
- Να διακρίνουν τις βασικές κατηγορίες συστημάτων υγείας, να εντοπίζουν τις βασικές λειτουργίες των συστατικών στοιχείων των συστημάτων υγείας
- Να κατανοούν την πολυπλοκότητα διασύνδεσης των συστατικών στοιχείων των συστημάτων υγείας
- Να προσεγγίσουν επιμέρους λειτουργίες και πολιτικές αναγκαιές για την επίτευξη των στόχων των πολιτικών υγείας όπως: η σχέση αναγκών και υπηρεσιών υγείας, η πρόσβαση στις υπηρεσίες, η οργάνωση και διοίκηση των συστημάτων, η κατανομή των πόρων - τα υποδείγματα χρηματοδότησης και αγοράς υπηρεσιών, η αξιολόγηση της τεχνολογίας, των υπηρεσιών κα., μέσα από τη διεθνή και ελληνική εμπειρία των μεταρρυθμίσεων στον

υγειονομικό τομέα.

- Να εξοικειωθούν με τις σύγχρονες τεχνικές διερεύνησης στοιχείων λειτουργίας και χρηματοδότησης των συστημάτων υγείας καθώς και τις σύγχρονες τεχνικές αξιολόγησής τους
- Να κατανοούν και να ερμηνεύουν το ρόλο των κοινωνικών δυνάμεων και συμφερόντων στην πολιτική διαδικασία μορφοποίησης των συστημάτων υγείας και προώθησης των μεταρρυθμίσεων στο κάθε σύστημα υγείας
- Να κατανοήσουν την ιστορική εξέλιξη και τις διαχρονικές παθογένειες του ελληνικού συστήματος υγείας
- Να εμβαθύνουν στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των πρόσφατων μεταρρυθμίσεων για την υγεία στο πλαίσιο των προγραμμάτων Οικονομικής Προσαρμογής που υιοθέτησε η χώρα μας την τελευταία δεκαετία.
- Να αντιλαμβάνονται τον τρόπο με τον οποίο η παγκοσμιοποίηση, οι διεθνείς οργανισμοί και η διαμόρφωση υπερεθνικών σχηματισμών επιδρούν στη λειτουργία των συστημάτων υγείας, στο πλαίσιο των αυξανόμενων κοινών μεγάλων προκλήσεων που παρουσιάζονται σε μια κατάσταση πολλαπλών κρίσεων όπως:
  - ✓ στην Οικονομία, στην Υγεία (έξαρση πανδημίας COVID19)
  - ✓ στις Προσφυγικές ροές από εμπόλεμες περιοχές, στην Κλιματική Αλλαγή, στην Ενεργειακή Κρίση,
  - ✓ αλλά και προκλήσεις, όπως η ψηφιακή μετάβαση, που αναδεικνύουν την ανάγκη για παγκόσμιες πρωτοβουλίες αναδιάρθρωσης των συστημάτων υγείας για την εξασφάλιση ανθεκτικότητας απέναντι σε μελλοντικές κρίσεις.

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησία σε θέματα φύλου
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- A. Θεωρητική διάσταση της πολιτικής υγείας και του πεδίου εφαρμογής της.
- A1. Οριοθέτηση της υγείας, των υπηρεσιών υγείας, της πολιτικής Υγείας ως δημόσιας πολιτικής καθώς και το ευρύτερο πλαίσιο της υγείας σήμερα -Προτεραιοποίηση στην Υγεία στον 20ο και 21ο αιώνα
- A2. Οι ιδιαιτερότητες της αγοράς υπηρεσιών υγείας, και ο ρόλος της κρατικής παρέμβασης: Εισαγωγή
- B. Οι βασικές λειτουργίες των συστημάτων υγείας ως επιλογή της πολιτικής υγείας ή της πολιτικής υγειονομικής φροντίδας στο πλαίσιο των νέων παγκόσμιων προκλήσεων: οργάνωση και χρηματοδότηση
- B3. Οριοθέτηση, Λειτουργίες και Στόχοι των Συστημάτων Υγείας σε Ευρωπαϊκό και Εθνικό Επίπεδο – Ιστορική εξέλιξη της πολιτικής υγείας της ΕΕ
- B4. Χρηματοδότηση Συστημάτων Υγείας ή ποιοί πληρώνουν για τις υπηρεσίες υγείας (Δημόσιος – Ιδιωτικός τομέας) - Κατανοώντας τους στόχους της χρηματοδοτικής πολιτικής στην Υγεία στο πλαίσιο των νέων παγκόσμιων προκλήσεων
- B5. Η Οργανωτική Διάρθρωση των Συστημάτων Υγείας
- B6. Η εξέλιξη των μεθόδων αποζημίωσης και χρηματοδότησης των προμηθευτών και παρόχων υπηρεσιών υγείας– Πολιτικές αποζημίωσης και Κίνητρα – Διεθνής εμπειρία
- Γ. Τυπολογία και συγκριτική ανάλυση των επιδόσεων των συστημάτων υγείας – Μέτρηση της απόδοσης – Τεκμηρίωση και Πρακτική Άσκηση με τη χρήση Εμπειρικών δεδομένων
- Γ7. Κριτήρια – τυπολογία για τη μελέτη και σύγκριση των επιδόσεων των συστημάτων υγείας –

Εξοικείωση με την άντληση Εμπειρικών δεδομένων - Πρακτική Άσκηση

Γ8. Η συγκριτική κριτική ανάλυση των συστημάτων υγείας και η μέτρηση της επίδοσης στην πράξη με τη χρήση εμπειρικών δεδομένων από διεθνείς βάσεις και μετρήσιμων δεικτών. Τεκμηρίωση και Πρακτική Άσκηση.

Δ. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στα συστήματα υγείας της ΕΕ και το ελληνικό σύστημα υγείας και οι σύγχρονες μεταρρυθμιστικές τάσεις. Διεθνής τεκμηρίωση

Δ9. Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στα συστήματα υγείας της ΕΕ και η πολιτική των μεταρρυθμίσεων – πολιτικών συγκράτησης του κόστους, κίνητρα, θεσμική ρύθμιση. Διεθνής εμπειρία.

Δ10. Η εξέλιξη της οργάνωσης και δομής του συστήματος υγείας στην Ελλάδα στο χρόνο – σημαντικές μεταρρυθμίσεις του ΕΣΥ ως πριν την έναρξη της οικονομικής κρίσης, παθολόγιες. Τεκμηρίωση

Δ11. Η υγεία των Ελλήνων και το σύστημα υγείας στην Ελλάδα την περίοδο της οικονομικής κρίσης, των Μνημονίων ως την περίοδο Ενισχυμένης Εποπτείας, το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και το «Γιατρό για όλους». Η πολιτική των μεταρρυθμίσεων - πολιτικών συγκράτησης του κόστους και θεσμικές ρυθμίσεις. Παθολόγιες. Τεκμηρίωση

Ε. Τρέχουσες μεγάλες προκλήσεις για τις χώρες και τα συστήματα υγείας σε μια κατάσταση πολλαπλών κρίσεων (πανδημία COVID19, προσφυγικές ροές, κλιματική αλλαγή) και η ανάγκη για νέα Παγκόσμια στρατηγική εξασφάλισης ανθεκτικών συστημάτων υγείας

Ε12. Τρέχουσες αυξανόμενες κοινές μεγάλες προκλήσεις για τα συστήματα υγείας και το ελληνικό σύστημα υγείας σε μια κατάσταση πολλαπλών κρίσεων: Οικονομία, Υγεία (πανδημία COVID19), Προσφυγικές ροές λόγω εμπόλεμων καταστάσεων, Ενεργειακή Κρίση, Κλιματική Αλλαγή, ή Μη Βιωσιμότητα; - Η νέα Παγκόσμια στρατηγική (Global Gateway) για την υγεία 2021

Ε13. Βιωσιμότητα και ανθεκτικότητα των συστημάτων υγείας στον Κόσμο και την Ελλάδα: Ανάγκη για παγκόσμιες πρωτοβουλίες αναδιάρθρωσης των συστημάτων υγείας για την εξασφάλιση ανθεκτικότητας απέναντι σε μελλοντικές κρίσεις.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint, padlet κα ψηφιακών εργαλείων Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα Χρήση του eclass	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εξέταση του μαθήματος περιλαμβάνει δύο στάδια: (α) Την υποχρεωτική παρουσίαση ενός συστήματος υγείας ή	

	<p>συγκριτικής ανάλυσης δύο συστημάτων υγείας επιλογής του/της φοιτητή/-τριας (δείκτες υγείας, οργάνωση, χρηματοδότηση, αξιολόγηση συστήματος, προκλήσεις) που συμβαίνει χρονικά κατά το μέσο του εξαμήνου. Ο βαθμός της επιτυχούς παρουσίασης συστήματος υγείας στο μέσο του εξαμήνου αποτελεί το 20% του τελικού βαθμού της επιτυχούς εξαμηνιαίας εξέτασης του του/της φοιτητή/-τριας.</p> <p>(β) Την υποχρεωτική εκπόνηση και παρουσίαση εξαμηνιαίας απαλλακτικής εργασίας διδασκόμενου μαθήματος (ΕΔΜ) που συμβαίνει κατά τη διάρκεια της εξεταστικής περιόδου. Ο βαθμός της ΕΔΜ αποτελεί το 80% του τελικού βαθμού της επιτυχούς εξαμηνιαίας εξέτασης του/της φοιτητή/-τριας.</p> <p>Ο βαθμός της επιτυχούς εξαμηνιαίας εξέτασης του/της φοιτητή/-τριας προκύπτει ως άθροισμα των δύο παραπάνω διαδικασιών.</p>
--	--

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Bodenheimer T.S., Grumbach K. (2010): *Κατανοώντας την Πολιτική Υγείας: μια Κλινική Προσέγγιση*, Lange 2005, Επιστημονικές Εκδόσεις Παρισιάνου, Αθήνα 2010.
- Λιαρόπουλος Λ (2010). *Διεθνή Συστήματα Υγείας*. Οργάνωση Υπηρεσιών και Συστημάτων Υγείας Β τόμος. Ιατρικές εκδόσεις Βήτα.
- Οικονόμου Χ. (2018) *Πολιτικές Υγείας* στο Θ. Σακελλαρόπουλος, Χαρ. Οικονόμου, Χρ. Σκαμνάκης, Μ. Αγγελάκη (επιμ.), Κοινωνική Πολιτική, Αθήνα, 2018 (επιλεγμένο κεφάλαιο)
- Maresso, P. Mladovsky, S. Thomson et al (eds) (2015) *Economic Crisis, Health Systems and Health in Europe: Country Experience*. Copenhagen: WHO/ European Observatory on Health Systems and Policies. www.euro.who.int/en
- Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ) Διαθέσιμο υλικό. Έντυπο και οπτικοακουστικό υλικό.
<https://eody.gov.gr/diathesimo-yliko/entypo-yliko/>
- Kutzin J., Cashin C., & Jakab M. (eds.) (2010). *Implementing Health Financing Reform: Lessons from Countries in Transition*. WHO Regional Office for Europe
<http://www.euro.who.int/en/publications/abstracts/implementing-health-financing-reform-lessons-from-countries-in-transition-2010> (επιλεγμένα κεφάλαια).
- ΕΕ (2022) Η ΕΕ και η παγκόσμια υγεία. Παγκόσμια υγεία και διακυβέρνηση της ΕΕ
https://health.ec.europa.eu/internationalcooperation/global-health_ei
- Ελλάδα 2.0 *Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας*. "Next Generation EU" Αναλυτική Περιγραφή Δράσεων. 02.04.2021 <https://primeminister.gr/wp-content/uploads/2021/03.pdf>
- Economic and Financial Affairs EC (2022) *14th Enhanced Surveillance Report – Greece*, 23 May 2022. Institutional Paper 178
https://ec.europa.eu/info/publications/enhanced-surveillance-report-greece-may-2022_en
- EC (2021) *Recovery and Resilience Facility*. https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en
- Guagliardo Simona (2021) *Turning a new vision into reality: What next for the EU's role in health?* Policy Brief. 21.01.2021
https://www.epc.eu/content/PDF/2021/CHES_v2.pdf
- European Commission. (2021) *Strategy Priorities 2021-2024: The Global Gateway* https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/global-gateway_en
- United Nations (2015) *Transforming our world – the 2030 agenda for sustainable*

development. New York: United Nations; 2015

<https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300>

- OECD (2022) *Policy Responses to Coronavirus (COVID-19). First lessons from government evaluations of COVID-19 responses: A synthesis*
<https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/first-lessons-from-government-evaluations-of-covid-19-responses-a-synthesis-483507d6/#boxsection-d1e30>
- EuroHealthNet (2022) *Υγεία και μετανάστευση στην Ευρωπαϊκή Περιφέρεια του ΠΟΥ: διαμορφώνοντας από κοινού το όραμα για την υγεία των προσφύγων και των μεταναστών*. 22 Μαρτίου 2022
<https://eurohealthnet.eu/publication/health-and-migration-in-the-who-european-region-jointly-shaping-the-vision-for-the-health-of-refugees-and-migrants/>
- Μετανάστες/Πρόσφυγες και πολιτική υγείας στην Ελλάδα της κρίσης
https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2019/01/Agis_Terzidis_HCDCP.pdf
<https://eody.gov.gr/philos-start/philos-enimerotiko-yliko-2/>
<https://help.unhcr.org/greece/living-in-greece/access-to-healthcare/>
<https://www.helmsic.gr/healthforall-refugees>
- Υφαντόπουλος Ι. κα. (2011) *Κλιματική Αλλαγή και Υγεία*. Τράπεζα της Ελλάδος. Επιτροπή Μελέτης Επιπτώσεων Κλιματικής Αλλαγής.
- Greenpeace (2020) *Κλιματική Αλλαγή. Επιπτώσεις στην Υγεία*.
<https://www.greenpeace.org/greece/issues/klima/10465/klimatiki-allagi-epiptoseis-stin-ygeia/>
- ΕΕ (2022) *Η ΕΕ και η παγκόσμια υγεία. Παγκόσμια υγεία και διακυβέρνηση της ΕΕ*
https://health.ec.europa.eu/internationalcooperation/global-health_el
- WHO on behalf of European Observatory on Health Systems and Policies 2022 *Health system resilience postCOVID: Moving towards more European cooperation*. Journal of the European Observatory on Health Systems and Policies Volume 28. Number 1. 2022

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51Μ212	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Β'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	3	10	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	Υποβάθρου (Υποχρεωτικό Επιλογής) Επιστημονικής Περιοχής		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Όχι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/358-oikonomika-tis-koinonikis-prostasias https://openeclass.panteion.gr/courses/TMG315/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Ανάπτυξη της κριτικής προσέγγισης του ιδιαίτερου στίγματος που αποδίδει η οικονομική επιστήμη στο ρόλο της Κοινωνικής Προστασίας, τόσο συνολικά όσο και στην ανάλυση των επιμέρους θεμάτων που παραδοσιακά διαπραγματεύεται η Κοινωνική Πολιτική. Οι φοιτητές θα κατανοήσουν τις βασικές υποθέσεις και επιχειρήματα της οικονομικής επιστήμης στην ερμηνεία και κατανόηση παρεμβάσεων στο ευρύτερο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής. Παράλληλα θα εξοικειωθούν με την χρήση βασικών εργαλείων και μεθόδων της οικονομικής ανάλυσης στην διερεύνηση θεμάτων που σχετίζονται με τον ευρύτερο ρόλο της Κοινωνικής Προστασίας στις σύγχρονες κοινωνίες και θα βελτιώσουν τις ικανότητές τους στην χάραξη και αξιολόγηση πολιτικών και προγραμμάτων στο πεδίο αυτό.

B. Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Σκοπός του μαθήματος αυτού είναι η κατανόηση του τρόπου χρήσης εργαλείων και μεθόδων της οικονομικής ανάλυσης στη διερεύνηση και ερμηνεία θεμάτων που σχετίζονται με την Κοινωνική Προστασία. Θα αναπτυχθούν κυρίως οι βασικοί προβληματισμοί που αναπτύχθηκαν στο ευρύτερο πλαίσιο της νεοκλασικής σκέψης, παρέχοντας - όπου κρίνεται σκόπιμο - αναφορές σε άλλες θεωρητικές προσεγγίσεις, προάγοντας έτσι την κριτική προσέγγιση των διαπραγματευόμενων ζητημάτων. Η νεοκλασική οικονομική σχολή χαρακτηρίζεται συχνά ως συμβατική ή καθιερωμένη (conventional), ως κυρίαρχη (mainstream) ή ακόμα και ως ορθόδοξη (orthodox) κλπ. Αυτοί οι επιθετικοί προσδιορισμοί δεν συνεπάγονται μια καθολική αποδοχή της ορθότητας των νεοκλασικών θεωρημάτων. Σηματοδοτούν μόνο την κυριαρχία της σχολής αυτής στην σύγχρονη πανεπιστημιακή διδασκαλία και έρευνα. Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι και η νεοκλασική θεωρία δεν αποτελεί μία συμπαγή ενότητα. Εύκολα διακρίνει κανείς διαφορετικές προσεγγίσεις ή και αντιθέσεις στην ανάλυση επιμέρους ζητημάτων.

Στο μάθημα αυτό οι μεταπτυχιακοί φοιτητές θα κατανοήσουν και θα εμβαθύνουν στην εφαρμογή συγκεκριμένων οικονομικών επιχειρημάτων, στο πλαίσιο εναλλακτικών θεωρητικών «παραδειγμάτων», στην ανάλυση ζητημάτων που αφορούν (ή σχετίζονται με) την Κοινωνική Προστασία. Αποφεύγεται, όσο είναι δυνατόν, η χρησιμοποίηση μαθηματικών εργαλείων και φορμαλισμών που συχνά χρησιμοποιούνται στην οικονομική ανάλυση. Αντίθετα δίδεται έμφαση στην θεμελίωση και την εξαγωγή των βασικών επιχειρημάτων που αναπτύσσονται στην ανάλυση επιμέρους θεμάτων της Κοινωνικής Προστασίας. Στόχος είναι η δημιουργία των κατάλληλων ερεθισμάτων για μία κριτική προσέγγιση και κατανόηση του ιδιαίτερου στίγματος που δίνει η οικονομική επιστήμη στο ρολό της Κοινωνικής Προστασίας. Η εξοικείωση με την χρήση βασικών εργαλείων και μεθόδων της οικονομικής ανάλυσης στην Κοινωνική Προστασία είναι κρίσιμης σημασίας για την χάραξη και αξιολόγηση πολιτικών και προγραμμάτων στο πεδίο αυτό.

Βασικές θεματικές ενότητες:

- Οικονομική επιστήμη και τα βασικά επιχειρήματα ως προς την κρατική παρέμβαση. Εναλλακτικές θεωρήσεις στο πλαίσιο των διαφορετικών θεωρητικών παραδειγμάτων. Οικονομική επιστήμη και κοινωνική πολιτική.
- Ο ρόλος του κράτους στον Καπιταλισμό.
- Εισαγωγή στις βασικές οικονομικές έννοιες και ορισμούς. Εναλλακτικές θεωρήσεις. Ζητήματα παραγωγής και διανομής. Ο ρόλος της αγοράς και ο ρόλος του κράτους
- Δημόσιος Τομέας και Λειτουργία της Αγοράς. Η παρέμβαση του κράτους στην οικονομία. Αποτυχίες της αγοράς, αποτελεσματικότητα, δικαιοσύνη. Δημόσια Αγαθά.
- Εξωτερικές οικονομίες (εξωτερικότητες).
- Κοινωνική ευημερία, κοινωνικοί στόχοι και κατανομή πόρων (Οικονομική της Ευημερίας). Αποτελεσματικότητα και δικαιοσύνη.
- Ανάλυση κόστους-οφέλους (στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα). Εφαρμογή της ανάλυσης κόστους οφέλους στην αξιολόγηση κοινωνικών προγραμμάτων.
- Κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, διανομή και αναδιανομή του εισοδήματος, φτώχεια.
- Οικονομική ανάλυση της Υγείας. Πολιτικές υγείας. Περίθαλψη.
- Οικονομική ανάλυση της Εκπαίδευσης.
- Οικονομικά της εργασίας. Απασχόληση-ανεργία.
- Οικονομική ανάλυση της ασφάλισης. Κοινωνική ασφάλιση.
- Κοινωνική πρόνοια.
- Οικονομική ανάλυση της στέγασης. Στεγαστική πολιτική.
- Κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Αξιοποίηση εργαλείων την πληροφορικής και οπτικοακουστικών μέσων στις διαλέξεις και την παρουσίαση των εργασιών (όπως χρήση PowerPoint, αναζήτηση δεδομένων και πληροφοριών στο διαδίκτυο, επεξεργασία δεδομένων με την χρήση υπολογιστικών προγραμμάτων, παρουσίαση βίντεο κλπ). Επικοινωνία των φοιτητών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Χρήση υπηρεσιών Ασύγχρονης και Σύγχρονης Τηλεκπαίδευσης (πλατφόρμα Open eClass) στην διαχείριση του μαθήματος και την επικοινωνία με τους φοιτητές.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (προαιρετικά) και δημόσια παρουσίασή της κατά την διάρκεια των διαλέξεων	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Τελική εξέταση	
	Σύνολο Μαθήματος	250 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική.</p> <p>Η αξιολόγηση γίνεται μέσω γραπτής ή προφορικής εξέτασης στο τέλος του εξαμήνου, χωρίς χρήση βιβλίων και σημειώσεων. Η γραπτή εξέταση γίνεται μέσω ερωτήσεων σύντομης απάντησης, δοκιμασία πολλαπλής επιλογής, επίλυσης προβλημάτων και ερωτήσεων κρίσεως.</p> <p>Υπάρχει δυνατότητα προαιρετικής εργασίας, κατόπιν συνεννόησης με τον διδάσκοντα (+20%). Η εργασία θα πρέπει να παρουσιαστεί δημόσια κατά την διάρκεια των διαλέξεων. Για να συνυπολογιστεί ο βαθμός της εργασίας στην τελική αξιολόγηση απαραίτητη προϋπόθεση είναι τόσο ο βαθμός της γραπτής (ή προφορικής) εξέτασης όσο και της εργασίας να είναι από 5 και πάνω.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία :

- Σημειώσεις και συλλογή κειμένων σε ηλεκτρονική μορφή που αναρτώνται στην ιστοσελίδα του μαθήματος.
- Atkinson, A. B., 1983. The Economics of Inequality. 2nd Edition. Oxford: Clarendon Press,.
- Barry, N., 1990. Welfare. Buckingham: Open University Press.

- Barr N., 2012, *The Economics of Welfare State* (5th Edition), Oxford: Oxford University Press
- Begg D., Fischer S., & Dornbusch, 1998. Εισαγωγή στην Οικονομική. Τόμοι Α΄ και Β΄. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Βενιέρης, Δ. & Παπαθεοδώρου, Χ., (επιμ.) 2003. Η Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα, Προκλήσεις και Προοπτικές. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.
- Culyer, A. J., 1973. *The Economics of Social Policy*. London: Martin Robertson.
- Eatwell, J., Milgate, M. & Newman, P., (eds) 1989. *Social Economics*. London: The New Palgrave, Macmillan.
- Forder, A., Caslin, T., Ponton, G. & Walklate, S., 1984. *Theories of Welfare*. London: Routledge & Kegan Paul.
- George, V. & Page, R., 1995. *Modern Thinkers on Welfare*. London: Harvester Wheatsheaf.
- George, V. & Wilding, P., 1994. *Welfare and Ideology*. London: Harvester Wheatsheaf.
- Gough, I., 2008. Η πολιτική οικονομία του κοινωνικού κράτους, Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλας
- Καράγιωργας, Δ. Π., 1979. Δημόσια Οικονομική 1: Οι Οικονομικές Λειτουργίες του Κράτους. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Knapp, 1994. *The Economics of Social Care*. London: Macmillan.
- Le Grand, J., Propper, C. & Robinson, R., 1992. *The Economics of Social Problems*. 3rd Edition. London: Macmillan.
- Παπαθεοδώρου Χ. & Σακελλαρόπουλος Θ., (επιμ.) 2020. Τα Οικονομικά της Κοινωνικής Πολιτικής. Αθήνα: Διόνικος
- Πετμεζίδου, Μ. & Παπαθεοδώρου, Χ., (επιμ.) 2004. Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός. Αθήνα: Εξάντας.
- Rosen, H. S., Gayer, T., Ράπανος, Β. Θ. & Καπλάνογλου, Γ., 2011. Δημόσια Οικονομική. Νέα βελτιωμένη έκδοση προσαρμοσμένη στην περίπτωση της Ελλάδος. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Stiglitz, J. & Rosengard K. J., 2019. Οικονομική του δημόσιου τομέα (2^η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Ψαλιδόπουλος, Μ., 1997. Οικονομικές Θεωρίες και Κοινωνική Πολιτική. Η Βρετανική Προσέγγιση. Β΄ Έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Αίολος.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- *International Journal of Social Welfare*
- *Review of Social Economy*
- *International Journal of Social Economics*
- *Journal of Socio-Economics*
- *Forum for Social Economics*
- *Socio-Economic Review*
- *Journal of Social Economics Research*

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M213	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Β'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	3	10	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου , Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	Επιστημονικής Περιοχής Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/ Αγγλική σε περίπτωση παρακολούθησης φοιτητών Erasmus		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/359-kratos-kai-koinoniki-politiki https://openelect.panteion.gr/courses/TMG436/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοούν την ιστορική πορεία που διέτρεξε η οικοδόμηση του Κοινωνικού Κράτους στην Ευρώπη, στην Αμερική και στην Ασία, καθώς επίσης και είναι σε θέση να συγκρίνουν τα διαφορετικά συστήματα κοινωνικής πολιτικής στις χώρες των Ηπείρων αυτών.
- Να αναλύουν τον ρόλο που παίζει ιστορικά η κοινωνική πολιτική στο ευρύτερο πλέγμα της κρατικής πολιτικής και ειδικότερα της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής
- Να αποκωδικοποιούν τον ρόλο που παίζουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την οικοδόμηση θεσμών Κοινωνικού Κράτους, οι ιδέες, τα συμφέροντα και οι θεσμοί.
- Να συσχετίζουν το περιεχόμενο των κοινωνικών πολιτικών, όπως αυτό εξελίσσεται ιστορικά, με τις εξελίξεις στην οικονομία και στο πολιτικό σύστημα.
- Να αναλύουν τον κρίσιμο οργανωτικό ρόλο που παίζει η κρατική γραφειοκρατία στη θεμελίωση και εξέλιξη των προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής.
- Να κατανοούν την επιρροή που έχουν οι πολιτικές ιδεολογίες στη διαμόρφωση της ατζέντας της κοινωνικής πολιτικής.
- Να κάνουν ευσύνοπτες και κατανοητές παρουσιάσεις σύνθετων πολυεπίπεδων κειμένων.
- Να ανιχνεύουν τα ευρύτερα θεωρητικά ρεύματα που βρίσκονται πίσω από την ανάλυση και

εφαρμογή των κοινωνικών πολιτικών.

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησία σε θέματα φύλου
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το περιεχόμενο του μαθήματος χωρίζεται σε τρία μέρη: Στο πρώτο τμήμα του σεμιναρίου μελετώνται εκείνοι οι παράγοντες του πολιτικού συστήματος που ευνοούν την υιοθέτηση και εμβάθυνση μίας κοινωνικής πολιτικής. Σε αυτούς συμπεριλαμβάνονται τα πολιτικά κόμματα και τα συνδικάτα που διαμορφώνουν την ατζέντα της κρατικής πολιτικής, οι πολιτικές ιδεολογίες που διαμορφώνουν το περιεχόμενο της κρατικής πολιτικής και τέλος η κρατική γραφειοκρατία. Στο δεύτερο τμήμα του σεμιναρίου μελετώνται οι παράγοντες που προσδιορίζουν τα όρια και το εύρος της μεταβολής στην κοινωνική πολιτική και που εντοπίζονται κυρίως μέσα στο θεσμικό περιβάλλον, στο οποίο αυτή εντάσσεται. Τέλος, στο τρίο τμήμα του σεμιναρίου μελετάται η αναδιαμόρφωση του περιεχόμενου της κοινωνικής πολιτικής στο πλαίσιο της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης, έτσι όπως αυτή κατανοείται στη βιβλιογραφία περί ποικιλομορφιών του καπιταλισμού. Σε αυτό το πλαίσιο, μελετώνται οι περιπτώσεις των ΗΠΑ, της Λατινικής Αμερικής και της ΝΑ Ασίας.

Επιμέρους θεματικές ενότητες :

- Η θεωρία των πόρων εξουσίας
- Δύο κριτικές στους πόρους εξουσίας : Το ασφαλιστικό ρίσκο ως διαιρετική τομή. Ο ρόλος της θρησκείας.
-Επιστροφή στο Κράτος: Νεοβεμπεριανές Προσεγγίσεις της Κοινωνικής Πολιτικής
- Νεοθεσμικές Προσεγγίσεις I: Ανθεκτικότητα των θεσμών Κοινωνικού Κράτους απέναντι στις επιχειρούμενες μεταρρυθμίσεις
- Νεοθεσμικές προσεγγίσεις II: Τα όρια της μεταβολής.
- Φορολογικές δαπάνες: Η αθέατη όψη του Κοινωνικού Κράτους ; Η περίπτωση των ΗΠΑ
- Ποικιλομορφίες Καπιταλισμού και συγκριτική πολιτική οικονομία του Κοινωνικού Κράτους. Ανάλυση και κριτική.
- Η περίπτωση της Λατινικής Αμερικής. Νεοφιλελεύθερη προσαρμογή της κοινωνικής πολιτικής ή άλλη μία ποικιλομορφία καπιταλισμού;
- Δημοκρατία, Δικτατορία και αναπτυξιακό κράτος: Το Κοινωνικό κράτος στη Ν.Α. Ασία.
- Δημοκρατία, καπιταλισμός και Κοινωνικό Κράτος μετά την κρίση του 2008. μία αντιφατική ή μία συμβιωτική σχέση;

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα Χρήση του eclass	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	

	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	250 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η αξιολόγηση γίνεται με τη συγγραφή απαλλακτικής εξαμηνιαίας εργασίας.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία :

- Walter Korpi,(1983), *The Democratic class struggle*, Λονδίνο: Routledge. Κεφάλαια 1,2 και 9.
- Esping Andersen, G.(1990), “ The three political economies of the welfare state” σε *International Journal of Sociology*, Vol. 20. Issue 3, σ. 92-123.
- Peter Baldwin, (1990), *The Politics of Social solidarity: Class Bases of the European Welfare State*, Κέιμπριτζ: Cambridge University Press. Introduction σ.1- 54.
- Kees Van Kersbergen και Philip Manow, “Religion and the Western Welfare State- The theoretical context” σε *Idem. (επιμ.)(2009), Religion, Class Coalitions and Welfare States*, CUP, Κέιμπριτζ. σ. 1-38.
- Margaret Weir και Theda Skocpol, “ State Structures and the Possibilities for “Keynesian” Responses to the Great Depression in Sweden, Britain and the United States” σε Peter B.Evans, Dietrich Rueschemeyer και Theda Skocpol (επιμ.)(1985), *Bringing the State Back In*, CUP, Κέιμπριτζ. σ. 107-168.
- Theda Skocpol και Edwin Amenda, (1986),” States and Social Policies”, σε *Annual Review of Sociology*, vol.12. σ. 131-57.
- Paul Pierson, (2000), «Increasing Returns, Path Dependence and the Study of politics», *The American Political Science Review*, 94 (2), σ .251-267.
- Paul Pierson, (1996), ‘The new politics of the welfare state’, *World Politics*, 48(1), σ.143-179.
- Jacob S. Hacker, Paul Pierson, and Kathleen Thelen, “Drift and conversion: hidden faces of institutional change”, σε James Mahoney και Kathleen Thelen (επιμ.)(2015), *Advances in Comparative historical analysis*, Κέιμπριτζ: Cambridge University Press. σ. 180-210.
- Daniel Beland, (2007), “Ideas and Institutional Change in Social Security: Conversion, Layering and Policy Drift” σε *Social Science Quarterly*, vol. 88 (1). σ.21-38.
- Christopher Howard. (1997), *The Hidden Welfare State*, Νιου Τζέρσευ Πρινστον: Princeton University Press. Introduction και chapter 9.
- Jacob Hacker, (2002), *The Divided Welfare State: The battle over public and private social benefits in United States*, Κέιμπριτζ: Cambridge University Press. Chapter 1.
- Peter Hall και David Soskice , “An introduction to Varieties of Capitalism” in Peter Hall και David Soskice (επιμ.)(2001), *Varieties of Capitalism: The Institutional Foundations of Comparative Advantage*, OUP, Οξφόρδη, σ. 1-71.
- Walter Korpi, (2006), “Power Resources and Employer-Centered Approaches in Explanations of Welfare States and Varieties of Capitalism: Protagonists, Contesters and Antagonists”, *World Politics*, 58 (2), σ. 167-206.
- Kathleen Thelen, (2012). “Varieties of Capitalism: Trajectories of Liberalization and the New Politics of Social Solidarity” σε *American Review of Political Science*, σ. 137-159.

- Colin Lewis και Peter Lloyd- Sherlock, (2009), “ Social Policy and Economic Development in South America: an historical approach to social insurance”. *Economy and Society*, vol.39. issue 1, σ. 109-131.
- Evelyn Huber και John Stephens,(2012), *Democracy and the Left: Social Policy and Inequality in Latin America*, Σικάγο: Chicago University Press. Chapters 2 and 7.

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- *International Journal of Social Welfare*
- *Review of Social Economy*
- *International Journal of Social Economics*
- *Journal of Socio-Economics*
- *Forum for Social Economics*
- *Socio-Economic Review*
- *Journal of Social Economics Research*

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M221	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Β'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΟΜΑΔΕΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	3	10	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Υποβάθρου (Υποχρεωτικό Επιλογής) Επιστημονικής Περιοχής		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Όχι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/372-koionikes-anisotites-kai-eypatheis-omades https://openeclasse.panteion.gr/courses/TMG344/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να έχουν αποσαφηνίσει εννοιολογικά τις έννοιες των κοινωνικών ανισοτήτων, της ευπάθειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.
- Να έχουν αποσαφηνίσει εννοιολογικά και κατανοήσει επαρκώς την έννοια του δικαιώματος, του κοινωνικού δικαιώματος και τη λειτουργία του αναφορικά με τις ανισότητες για την ελάχιστη προστασία.
- Να έχουν αποσαφηνίσει την έννοια της ευπαθούς ομάδας και το πως διακρίνεται από την έννοια της αποκλεισμένης ομάδας.
- Να έχουν κατανοήσει την προβληματική και τις ερευνητικές μεθόδους προσέγγισης των παραπάνω φαινομένων όπως αυτές αποτυπώνονται στη διεθνή και εθνική ακαδημαϊκή βιβλιογραφία.
- Να έχουν κατανοήσει τα διαφορετικά επίπεδα στα οποία συμμετέχουν αυτά τα φαινόμενα, ιστορική και θεωρητική κατασκευή, καταγραφή κοινωνικής πραγματικότητας και πολιτικές σε επίπεδο σχεδιασμού και εφαρμογής.
- Να μπορούν να οργανώσουν μία εμπειρική έρευνα πάνω στα θέματα αυτά.
- Να μπορούν να συγκροτήσουν μία επιστημονική υπόθεση εργασίας.
- Να μπορούν να γράψουν και να κάνουν μία σύντομη παρουσίαση των κυριότερων σημείων της εργασίας.

Να μπορούν να γράψουν μία ερευνητική δουλειά.

B. Γενικές Ικανότητες

Οι φοιτητές για να περάσουν το μάθημα θα πρέπει να μπορούν:

- Να χρησιμοποιούν τις καθιερωμένες θεωρίες και έννοιες των ανισοτήτων, του κοινωνικού αποκλεισμού, της ευπαθούς ομάδας, των δικαιωμάτων, των κοινωνικών δικαιωμάτων.
- Να αναζητούν, χρησιμοποιούν και αξιολογούν ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία που απορρέουν από τις κοινωνικές έρευνες και άλλες ερευνητικές δημοσιεύσεις που αφορούν σε ανισότητες, σε κοινωνικό αποκλεισμό και κοινωνικά δικαιώματα.
- Να αναλαμβάνουν από μόνοι τους ή σε συνεργασία με άλλους τη διερεύνηση κοινωνικών προβλημάτων που αφορούν σε ευπαθείς ομάδες, σε αποκλεισμό και σε απώλεια των κοινωνικών δικαιωμάτων.
- Να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να θέτουν προτεραιότητες και να επιλύουν κοινωνικά προβλήματα που άπτονται των ανισοτήτων, του αποκλεισμού, μέσω μεθοδικής και οργανωμένης προσέγγισης.
- Να χρησιμοποιούν τις μεθόδους που χρησιμοποιούνται στην ποσοτική και ποιοτική έρευνα των κοινωνικών προβλημάτων και αναγκών για καταπολέμηση και άρση των ανισοτήτων και αποκλεισμού και εισαγωγής σε διαδικασίες κοινωνικής ενσωμάτωσης.
- Να κάνουν έρευνα πεδίου πάνω στα θέματα αυτά.
- Να εφαρμόζουν πολιτικές στα θέματα αυτά.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Σκοπός του μαθήματος είναι η επιστημονική - ερευνητική επαφή και εμβάθυνση του/της φοιτητή/τριας με τις έννοιες και την προβληματική των κοινωνικών ανισοτήτων, του κοινωνικού αποκλεισμού, των ευπαθών ομάδων και των κοινωνικών δικαιωμάτων, καθώς και τη χρήση ερευνητικών μεθόδων της μελέτης, της ερμηνείας και της διερεύνησής τους.
2. Ως υποχρεωτικό μεταπτυχιακό μάθημα κατεύθυνσης, μελετούμε τις διαφορετικές διαστάσεις του φαινομένου των κοινωνικών ανισοτήτων, του κοινωνικού αποκλεισμού, της κοινωνικής ευπάθειας που συναντώνται στην ελληνική και τις σύγχρονες ευρωπαϊκές – διεθνείς κοινωνίες. Επίσης, γίνεται προετοιμασία για την επιστημονική προσέγγιση και την άμεση και χωρίς στερεότυπα αντιμετώπιση των προβλημάτων που θίγουν τις κοινωνικά ευπαθείς και αποκλεισμένες ομάδες. Στο μάθημα περιλαμβάνεται η σε βάθος κατανόηση της κοινωνικής κατασκευής της ευπάθειας και της ανισότητας, καθώς και η ερευνητική προσέγγιση των φαινομένων μέσα από εμπειρικά παραδείγματα.
3. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τρία επίπεδα ανάλυσης:
  - α) το πρώτο επίπεδο εστιάζει στη θεωρητική προσέγγιση και στον ιστορικά δομημένο τρόπο συγκρότησης των εννοιών «ανισότητα» και «ευπάθεια». Όροι σχετικοί όπως του «αποκλεισμού», της «ενσωμάτωσης» και της «συνοχής» αναπόφευκτα αναλύονται στο επίπεδο αυτό,
  - β) το δεύτερο επίπεδο στοχεύει στην καταγραφή της λειτουργίας των ανισοτήτων και της ευπάθειας στην κοινωνική πραγματικότητα. Σύγχρονα κοινωνικά φαινόμενα ως παραδείγματα όπως η απασχόληση και η πολυαπασχόληση, η μετανάστευση και τα παιδιά δεύτερης γενιάς, η κοινωνική ενσωμάτωση των ευπαθών ομάδων (χρήστες ουσιών, μονογονεϊκές οικογένειες, γυναίκες, άνεργοι και νέοι άνεργοι, άποροι, άστεγοι, άτομα με ιδιαίτερες ικανότητες, ηλικιωμένοι), οι διαδικασίες ανασυγκρότησης κοινοτήτων, συγκρούσεις και οι μεταβαλλόμενες σχέσεις εξουσίας, βρίσκονται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος του μαθήματος, και τέλος,
  - γ) το τρίτο επίπεδο εστιάζει στις εφαρμοσμένες τοπικές, εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές, στις πρακτικές και σε εμπειρικά ερευνητικά παραδείγματα που

προωθούν σήμερα την αντιμετώπιση της ανισότητας, της ευπάθειας και του αποκλεισμού. Δίνεται έμφαση στη μεθοδολογία και τα εφαρμοσμένα παραδείγματα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας κάτω από συνθήκες ακραίας οικονομικής και κοινωνικής κρίσης.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Σύγχρονη εκπαίδευση με χρήση PowerPoint, ή βίντεο. Ασύγχρονη εκπαίδευση με χρήση ηλεκτρονικής πλατφόρμας για ανάρτηση πρόσθετου εκπαιδευτικού υλικού Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	- Διαλέξεις - Διαλεκτική μέθοδος ερωτοαπαντήσεων - Παρουσίαση εργασιών με Power point ή προβολή βίντεο	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	250 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εξέταση του μαθήματος γίνεται με κατάθεση γραπτής εργασίας και προφορικής παρουσιάσής της.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βασική ελληνόγλωσση βιβλιογραφία:

- Παπαδοπούλου, Δ. (2012), *Κοινωνιολογία του Αποκλεισμού στην Εποχή της Παγκοσμιοποίησης, Η διάρρηξη του κοινωνικού δεσμού και η αδυναμία συμμετοχής στα κοινωνικά δικαιώματα υπό συνθήκες κρίσης*. Αθήνα: Τόπος.Αθήνα: Τόπος
- Παπαδοπούλου Δ. και Κουραχάνης Ν. (2017), *Άστεγοι και Κοινωνικός Αποκλεισμός στην Ελλάδα της Κρίσης*, Αθήνα: Τόπος.

Συναφή ελληνόγλωσσα επιστημονικά περιοδικά:

- *Κοινωνική Πολιτική* (Επιστημονικό Περιοδικό ΕΕΚΠ)
- *Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη*

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M222	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Β'
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	3	10	
Συνεργασία με φοιτητές/φοιτήτριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής Περιοχής Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/373-metanasteysi-kai-ergasia https://openeclasse.panteion.gr/courses/DMPS116/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Βασική στόχευση του μαθήματος αποτελεί η εμπειριστατωμένη ανάλυση του γνωστικού αντικειμένου της μετανάστευσης και των πολιτικών που τη διέπουν με έμφαση στην ειδική εκδοχή της εργατικής μετανάστευσης/ labor migration ως μιας ιδιαίτερα σημαντικής πτυχής του ευρύτερου φαινομένου της διεθνικής κινητικότητας, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε συγκριτικό επίπεδο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η διεπιστημονική προσέγγιση βρίσκεται στον πυρήνα της διδασκαλίας του μαθήματος εφόσον δεδομένα, μεθοδολογικά εργαλεία και θεωρητικά στηρίγματα αναζητούνται στις εξής πειθαρχίες: α) στις εργασιακές σχέσεις, β) στις μεταναστευτικές σπουδές, γ) στην οικονομική επιστήμη, δ) στη δημογραφία και τη γεωγραφία καθώς και ε) στην πολιτική οικονομία.

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν τις βασικές έννοιες και τους όρους μελέτης της μετανάστευσης και ιδίως των πολιτικών που αφορούν κατ' έμμεσο και άμεσο τρόπο στην απασχόληση των μετακινούμενων πληθυσμών
- Να αντιληφθούν τη σπουδαιότητα της διαπαιθαρχικής θεωρητικής προσέγγισης στο ζήτημα της μεταναστευτικής εργασίας,
- Να αναπτύξουν ικανότητες κριτικής αξιολόγησης των νομικών ρυθμίσεων που υιοθετούνται για τη διαχείριση των διεθνών μεταναστεύσεων, καθώς και για τη διασφάλιση των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των μεταναστών και των οικογενειών τους,

- Να αντιλαμβάνονται τον τρόπο με τον οποίο αλληλοεπιδρά το μεταναστευτικό φαινόμενο με βασικά δημοσιονομικά μεγέθη της χώρας υποδοχής,
- Να αναπτύξουν ικανότητες σύνθεσης και αποκωδικοποίησης των διαθέσιμων ερευνητικών και στατιστικών δεδομένων
- Να διεισδύσουν στον τρόπο λειτουργίας της αγοράς εργασίας σε συνάρτηση με την εμφάνιση φαινομένων παραβίασης των κοινωνικών δικαιωμάτων των μεταναστών εργαζομένων.

B. Γενικές Ικανότητες

- Καλλιέργεια της ελεύθερης, κριτικής και δημιουργικής σκέψης
- Άσκηση πνεύματος επαγωγικής και συνθετικής λειτουργίας
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και τη διαπολιτισμικότητα
- Ενίσχυση προοπτικής περαιτέρω εμβάθυνσης

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Η δομή του μαθήματος κατανέμεται σε τέσσερα μέρη.

- Το πρώτο μέρος εστιάζει στη θεωρητική συζήτηση αναφορικά με τη μετανάστευση και την κινητικότητα και ιδίως με τη πολιτική για τις εργατικές μεταναστεύσεις.
- Στο δεύτερο μέρος αναλύονται οι διαχρονικές επιδράσεις της μετανάστευσης στα βασικά δημοσιονομικά και κοινωνικά μεγέθη της Ελλάδας και συνολικά σε ευρωπαϊκό επίπεδο με έμφαση στα πεδία της απασχόλησης και των εργασιακών σχέσεων.
- Η τρίτη ενότητα είναι αφιερωμένη στην κατανόηση των πολιτικών που λαμβάνονται για τη διαχείριση των μεταναστεύσεων και εστιάζουν ευθέως ή εμμέσως στην εργασία και στην κοινωνική ασφάλιση, ιδίως στο περιβάλλον της έξαρσης των προσφυγικών ροών και της κρίσης πανδημίας.
- Τέλος, η τέταρτη ενότητα επικεντρώνει σε ειδικές πτυχές της απασχόλησης των μεταναστευτικών πληθυσμών, όπως αφενός η καταναγκαστική εργασία και η παραβατικότητα στην απασχόληση και στην κοινωνική ασφάλιση και αφετέρου ο ρόλος και οι διεκδικήσεις των κοινωνικών συνομιλητών αναφορικά με τη μεταναστευτική εργασία.

Θεματικές ενότητες και διαλέξεις μαθήματος:

A. Θεωρητικές προσεγγίσεις (3 διαλέξεις)

- Εισαγωγή στο αντικείμενο και στις βασικές έννοιες του μαθήματος
- Σύγχρονη θεωρητική συζήτηση για τη μετανάστευση και την κινητικότητα
- Ενωσιολογικό πλαίσιο μελέτης του γνωστικού αντικειμένου της εργατικής μετανάστευσης

B. Οικονομικές και κοινωνικές αποτυπώσεις του μεταναστευτικού φαινομένου (3 διαλέξεις)

- Δημογραφικές διαστάσεις και πληθυσμιακά δεδομένα των μεταναστευτικών ροών
- Απασχόληση και εργασιακές σχέσεις των μεταναστών
- Οι επιδράσεις της μετανάστευσης στην οικονομία και στην απασχόληση

Γ. Πολιτικές για τη μετανάστευση και την εργασία των μεταναστών (4 διαλέξεις)

- Εργασιοκεντρικός διαχρονικά χαρακτήρας των ελληνικών πολιτικών για τη μετανάστευση
- Η λειτουργία ενός παράλληλου μεταναστευτικού εργατικού δικαίου
- Ζητήματα κοινωνικής ασφάλισης αλλοδαπών
- Το ειδικό ζήτημα της απασχόλησης και της κινητικότητας των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο

Δ. Ειδικές πτυχές της εργασίας των μεταναστών (3 διαλέξεις)

- Το φαινόμενο της καταναγκαστικής εργασίας

- Αδήλωτη εργασία και παραβατικότητα στην απασχόληση
- Οι διεκδικήσεις των ομάδων συμφερόντων και των κοινωνικών συνομιλητών σε ζητήματα εργατικής μετανάστευσης

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα Χρήση του eclass	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (προαιρετικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	250 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Εκτός από την επιτυχή συμμετοχή στις γραπτές εξετάσεις (υποχρεωτική στο τέλος του εξαμήνου) προκειμένου για την επάρκεια γνώσεων του μαθήματος συνεκτιμάται αφενός, η εργασία (προαιρετική, έως 1/3 της τελικής βαθμολογίας) και αφετέρου, στο μέτρο του δυνατού, η γενικότερη συνέπεια και παρουσία στη διδακτική διαδικασία.</p> <p>Η εξέταση του μαθήματος γίνεται γραπτά χωρίς χρήση βιβλίων και σημειώσεων.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

Ελληνόγλωσση

- Βεντούρα Λ. (επιμ) (2011), *Μετανάστευση και κοινωνικά σύνορα*, εκδ. Νήσος.
- Human Rights 360, *Έρευνα για τις στάσεις των επιχειρήσεων απέναντι στην απασχόληση προσφύγων/ μεταναστών*, Ιούλιος 2021.
- ΙΝΕ/ΓΣΕΕ (2022), *Ασφάλιση πολιτών τρίτων χωρών που αιτούνται διεθνή προστασία*, Απρίλιος 2022.
- Καψάλης Α. (2022), *Κινητικότητα και απασχόληση προσφυγικών πληθυσμών στην ελληνική περιφέρεια*, Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης.
- Καψάλης Α. (2020), *Τα ελληνικά συνδικάτα μπροστά στην πρόκληση των σύγχρονων μεταναστευτικών ροών*, ΙΝΕ/ ΓΣΕΕ, Μελέτες, 47.
- Καψάλης Α. (2018), *Μετανάστες εργάτες στην Ελλάδα: εργασιακές σχέσεις και μεταναστευτική πολιτική στην εποχή των μνημονίων*, εκδ. Τόπος.
- Καψάλης Α. (2018α), «Πολιτικές για τη μετανάστευση: ένα θεωρητικό πλαίσιο μελέτης», στο Σακελλαρόπουλος κ.α. (επιμ) *Εισαγωγή στην κοινωνική πολιτική*, εκδ. Διόνικος: 385-404.

- Κούμπου Μ., Ρούσσου Μ., Βλαντ-Οικονόμου Σ., Καββαδία Ε. και Λάμπρου Σ. (2022), *Αναζητώντας μια νέα ζωή, αναζητώντας εργασία: Μία αποτίμηση της εργασιακής κατάστασης των αιτούντων/ αιτουσών & δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα*, Μάρτιος 2022.
- Μπασκόζου Κ. (2017), *Το προφίλ των προσφύγων στην Ελλάδα. Συνοπτική παρουσίαση έρευνας, ΕΙΕΑΔ*, Ετήσια Έκθεση Εργασία και απασχόληση στην Ελλάδα, Ιούνιος 2017: 199-210.
- Σπυροπούλου Γ., Παρσάνογλου Δ., Τριμικλινώτης Ν. και Τσιάνος Β. (2021), «Η μεταναστευτική/ προσφυγική κινητικότητα στα χρόνια της πανδημίας: Η κρίση πριν και μετά» στο Καψάλης Α., Κουμαριανός Β. και Κουραχάνης Ν. (επιμ.), *Κοινωνική πολιτική, αυταρχικός νεοφιλελευθερισμός και πανδημία*, εκδ. Τόπος: 331-346.
- Χαρίσης Α. (2017), «Πλευρές του μεταναστευτικού φαινομένου, της απασχόλησης και των εργασιακών σχέσεων των μεταναστών στην Ελλάδα», Ετήσια Έκθεση Εργασία και απασχόληση στην Ελλάδα, Ιούνιος 2017: 171-196.

Ξενόγλωσση

- Bagavos C., Kourachanis N., Lagoudakou K., Xatziagiannakou K., Touri P. (2020), *Greece-country report*, in Baglioni D. and Montgomery T. (eds), *Social Partners Barriers and Enablers*, Glasgow Caledonian University.
- Balch A. (2010), *Managing labour migration in Europe: ideas, knowledge and policy change*, Manchester University Press.
- Belegri-Roboli A., Michaelides P.G., Konstantakis K. N., Markaki M., Marinos T. (2019), *Employability of MRAs in the SIRIUS countries*, WP1: Greece/Research report, National Technical University of Athens.
- Brell C., Dustmann C. and Preston I. (2020), “The Labor Market Integration of Refugee Migrants in High-Income Countries”, *Journal of Economic Perspectives*, Vol. 34, No. 1 (Winter 2020): 94-121.
- Cheliotis L. (2016), «Punitive inclusion: the political economy of irregular migration in the margins of Europe», *European Journal of Criminology*, Special Issue on Crimmigration, January:1-22.
- Cocagne R. (2018), *L’ intégration des migrants par le travail*, Notes d’ analyse, Mai 2018.
- Costello C. and Freedland M. (eds) (2014), *Migrants at work: immigration and vulnerability in Labor Law*, Oxford University Press.
- de Haas H. (2021), *A theory of migration: the aspirations-capabilities framework*, *Comparative Migration Studies*, 9, 8.
- Desiderio M. V. (2016), *Integrating refugees into host country labor markets: challenges and policy options*, Migration Policy Institute.
- Dimitriadis I, Hajer M. H. J., Fontanari E. and Ambrosini M. (2021), “Local “Battlegrounds”. Relocating Multi-Level and Multi-Actor Governance of Immigration”, *Revue Européenne des Migrations Internationales*, 2021, 37 (1 & 2): 251-275.
- European Commission (2017), *Public Employment Services initiatives around skills, competencies and qualifications of refugees and asylum seekers*, Thematic Paper, September 2017.
- Facchini G. and Mayda A. M. (2009), *The political economy of immigration policy*, Human Development Research Paper, 03/2009, UNDP.
- Freeman G. and Kessler A. (2008), «Political Economy and Migration Policy», *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 34, No. 4, May 2008: 655-678.
- Galgóczi B. (2021), “Main barriers to the labour market integration of refugees and asylum seekers in key EU host countries”, in Galgóczi B. (ed), *Betwixt and between: Integrating refugees into the EU labour market*, ETUI: 7-36.
- Geddes A. and Scholten P. (2016), *The Politics of Migration and Immigration in Europe*, Sage.
- Hansen R. (2012), *The Centrality of Employment in Immigrant Integration in Europe*, Migration

Policy Institute, February 2021.

- Hollifield James, Martin Philip and Orrenius Pia (2014), *Controlling Immigration*, Stanford University Press, third edition.
- Human Rights 360 (2021), *Research on attitudes of enterprises towards employment of refugees/ migrants*, July 2021.
- ILO (2016), *The access of refugees and other forcibly displaced persons to the labour market*, Geneva, July 2016.
- Kapsalis A., Floros K. and Jørgensen M. B. (2021a), «Migrants' Entrapment in a 'State of Expectancy': Patterns of Im/mobility for Agricultural Workers in Manolada, Greece» in Jørgensen, M. B., Jørgensen, M. O. & Heinesen, J. (eds.) *Coercive Geographies: Historicizing mobility, labour and confinement*, Leiden: Brill: 20-41.
- Kapsalis A., Levanti S. and Vlassopoulos I. (2021b), «Trapped in Greece: is there any perspective for labour market integration? » in Galgóczi Bela (ed.) *Betwixt and between: integrating refugees into the EU labour market*, Brussels, ETUI, Spring: 165-190.
- Konle-Seidl R. and Bolits G. (2016), *Labour market Integration of refugees: Strategies and good practices*, European Parliament.
- Lazaridis G. (2015), *International migration into Europe: from subjects to abjects*, Palgrave MacMillan.
- Peters M. (2014), *Open trade, closed borders: immigration in the era of globalization*, Yale University.
- Ruhs M. (2019), *Can Labor Immigration Work for Refugees?* Current History, January 2019: 22-28.
- van Hear N. (2014), «Reconsidering migration and class», *International Migration Review*, 48 (1): 100-121.
- Zimmermann K. (2017), "Refugee and migrant labour market integration: Europe in need of a new policy agenda", in Bauböck R. and Tripkovic M. (eds), *The integration of migrants and refugees*, European University Institute 2017: 88-100.

Συναφή ελληνόγλωσσα επιστημονικά περιοδικά:

- Κοινωνική Πολιτική
- Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M223	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	B
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ		ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ
	Διαλέξεις	3	10
	Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής περιοχής Ανάπτυξη δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/314-dimografikes-allages-kai-koinoniki-politiki https://openeclass.panteion.gr/courses/TMG346/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοούν τις αιτίες και τους παράγοντες που διαμορφώνουν τις πολιτικές απασχόλησης και την εξέλιξη των αλλαγών στις εργασιακές σχέσεις στον διεθνή και ευρωπαϊκό χώρο.
- Να εμβαθύνουν στο περιεχόμενο των αλλαγών στην οργάνωση της εργασίας και στις εργασιακές σχέσεις με την εξέλιξη του φορντικού εργασιακού προτύπου στο νέο και ευέλικτο πρότυπο εργασίας.
- Να εμβαθύνουν στην ανάλυση του περιεχομένου της ευελιξίας της εργασίας και στους επιμέρους άξονες που αυτή αναπτύσσεται.
- Να εμβαθύνουν στις κοινωνικές συνέπειες που απορρέουν από τις σύγχρονες πολιτικές απασχόλησης και εργασιακών σχέσεων.
- Να κατανοούν το βάθος των αλλαγών στην ελληνική αγορά εργασίας κατά την περίοδο της κρίσης υπό των καθεστώ των μνημονίων και κατά την περίοδο της πανδημίας covid 19.

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Αυτόνομη εργασία
- Εργασία σε διεθνές περιβάλλον
- Προσαρμογή στις νέες καταστάσεις
- Παραγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

--

I. Τα χαρακτηριστικά των σύγχρονων πολιτικών απασχόλησης στον ευρωπαϊκό χώρο.

Η πολιτική απασχόλησης και τα χαρακτηριστικά της στον ευρωπαϊκό χώρο κατά την περίοδο ανάπτυξης του κοινωνικού κράτους. Οι πολιτικές απασχόλησης υπό την ένταση της διεθνοποίησης των οικονομικών ανταγωνισμών. Οι σύγχρονοι άξονες των πολιτικών απασχόλησης στην Ευρώπη και ο ρόλος των ευρωπαϊκών θεσμών.

II. Οι αλλαγές στην οργάνωση της εργασίας και η μετάβαση στο ευέλικτο εργασιακό πρότυπο.

Οι αλλαγές από το φορντισμό στις σύγχρονες μορφές οργάνωσης της εργασίας. Η έννοια της ευελιξίας της εργασίας και ο κυρίαρχος ρόλος της στο νέο εργασιακό πρότυπο. Οι άξονες της ευελιξίας της εργασίας και η ανάλυση του περιεχομένου τους στον ευρωπαϊκό χώρο. Οεξελιξίεις στο ατομικό και συλλογικό πεδίο των εργασιακών σχέσεων. Οι συνέπειες της ευελιξίας στην απασχόληση και στο περιεχόμενο των εργασιακών σχέσεων.

III. Το μνημονιακό και μεταμνημονιακό εργασιακό τοπίο στην Ελλάδα

Το νέο εργασιακό τοπίο στην Ελλάδα ως αποτέλεσμα της κρίσης και των μνημονιακών πολιτικών διαχείρισής της. Οι αλλαγές στην απασχόληση και στις εργασιακές σχέσεις κατά την περίοδο των μνημονίων και ο ρόλος τους στη μεταμνημονιακή εποχή.

IV. Ο ρόλος της πανδημίας Covid 19 απέναντι στην εργασία.

Οι επιπτώσεις της πανδημίας Covid 19 και οι πολιτικές διαχείρισής της απέναντι στην απασχόληση και στις εργασιακές σχέσεις ως εργαλείο περαιτέρω επέκτασης και εμβάθυνσης των αλλαγών στην αγορά εργασίας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα Χρήση του eclass	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	250 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση εργασίας είναι υποχρεωτική και αποτελεί τον τρόπο εξέτασης του μαθήματος. Στην αξιολόγηση συνυπολογίζεται η γενικότερη και ενεργή συμμετοχή του φοιτητή στο μάθημα	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ενδεικτική Βιβλιογραφία(αλφαθητικά) :

- Broughton A(2016): *Precarious employment in Europe*, European Parliament, Brussels
- Δεδουσόπουλος Α(2002): *Οι αναδιαρθρώσεις της παραγωγής: Η κρίση στην αγορά εργασίας*, Τυπωθήτω, Αθήνα
- Δεδουσόπουλος Α(2000): *Θεωρίες της ανεργίας: Η κρίση στην αγορά εργασίας: ρύθμιση, Ευελιξίες, Απορρύθμιση*, Τυπωθήτω, Αθήνα
- De Coster, Pichaut F(1998): *Traité de sociologie du travail*, De Boeck Université, Paris
- European Commission: *Employment in Europe*, Annual Reports 2010-2017, Employment and Social Affairs, Brussels
- Δημουλάς Κ, Κουζής Γ. επιμ(2018): *Η κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα της κρίσης*, Τόπος, Αθήνα
- Eurofound: *Industrial Relations in Europe*, Annual Reports 1998-2020, Dublin
- Eurofound: *Comparative Studies on Industrial Relations*, Dublin, 1998-2021
- Husson M(2006): *Travail flexible: Salariés jetables*, La Découverte, Paris
- ΙΝΕ/ΓΣΕΕ: *Ετήσιες Εκθέσεις για την ελληνική οικονομία και την απασχόληση 1998-2022*, Αθήνα
- Καρακιουλάφη Χ(2012): *Εργασιακές σχέσεις: Θεωρητικές προσεγγίσεις και εμπειρικά ζητήματα*, Παπαζήσης Αθήνα
- Καραμεσίνη Μ, Κουζής Γ, επιμ(2005): *Πολιτική απασχόλησης: Πεδίο σύζευξης της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής*, Αθήνα, Gutenberg
- Καψάλης Α, Κουμαριανός Ε, Κουραχάνης Ν(2021): *Κοινωνική πολιτική, αυταρχικός νεοφιλευθερισμός και πανδημία*, Αθήνα, Τόπος
- Κουζής Γ, Καψάλης Α(2020): *Οι εργασιακές σχέσεις στο πλαίσιο του τρίτου μνημονίου*, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων, Μελέτες αρ. 50, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, Αθήνα.
- Κουζής Γ(2001): *Εργασιακές και ευρωπαϊκή ενοποίηση: Ευελιξία και απορρύθμιση ή αναβάθμιση της εργασίας;* Μελέτες ΙΝΕ/ΓΣΕΕ αρ. 14, Αθήνα
- Κουζής Γ(2022): *Η μεγάλη εργασιακή απορρύθμιση: Τα 30+ χρόνια προς το ευέλικτο πρότυπο*, Αθήνα, Τόπος.
- Κουκιάδης Ι(2021): *Εργατικό δίκαιο: Ατομικές εργασιακές σχέσεις και το δίκαιο της ευελιξίας της εργασίας*, Σάκκουλας, Αθήνα/Θεσσαλονίκη
- Κουκιάδης Ι(2021): *Εργατικό δίκαιο: Συλλογικές εργασιακές σχέσεις*, Σάκκουλας, Αθήνα/Θεσσαλονίκη
- Leat M, Κουζής Μ, Κουτρούκης Θ(2009): *Εργασιακές σχέσεις: Μια επιστημονική προσέγγιση*, Κριτική, Αθήνα
- Λυμπεράκη Α, Μουρίκη Α(1996): *Η αθόρυβη επανάσταση: Νέες μορφές οργάνωσης της παραγωγής και της εργασίας*, Αθήνα, Gutenberg
- Μητρόπουλος Α(2017): *Εργασιακές σχέσεις και κοινωνική ασφάλιση στη σύγχρονη Ελλάδα*, Λιβάνης, Αθήνα
- Μοσχonas Α, Κονιόρδος Σ, επιμ(2004): *Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και εργασιακές σχέσεις*, Αθήνα, Gutenberg
- Νεγρεπόντη-Δελιβάνη Μ(2007): *Μεταρρυθμίσεις: Το ολοκαύτωμα των εργαζομένων στην Ευρώπη*, Αθήνα, Λιβάνης
- Paugam S(2000): *Le salarié de la précarité*, PUF, Paris
- Πετράκη Γ επιμ(2012): *Διεθνείς μεταβολές στην οργάνωση της εργασίας*, Αθήνα, Gutenberg
- Πετράκη Γ(2007): *Οι νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας*, Gutenberg, Αθήνα
- Rifkin J (1996): *Το τέλος της εργασίας και το μέλλον της*, Αθήνα, Νέα Σύνορα-Λιβάνη
- Σπυριδάκης Μ(2018): *Homo Precarious, Εμπειρίες ευαλωτότητας στην κρίση*, Πεδίο, Αθήνα
- Σπυρόπουλος Γ(1998): *Εργασιακές σχέσεις στην Ελλάδα στην Ευρώπη και στο διεθνή χώρο*, Σάκκουλας, Αθήνα
- Supiot A(1999): *Au delà de l'emploi*, Flammarion, Paris
- Τραυλός-Τζανετάτος Δ(Τιμητικός Τόμος 2021): *Οικονομία, Τεχνολογία, Δίκαιο και Εργασία*, Σάκκουλας, Αθήνα/Θεσσαλονίκη
- Τραυλός-Τζανετάτος Δ(2013): *Οικονομική κρίση και εργατικό δίκαιο*, Σάκκουλας,

Αθήνα/Θεσσαλονίκη

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- Δελτίον Εργατικής Νομοθεσίας
- Επιθεώρηση Εργασιακών Σχέσεων
- Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου
- European Journal of Industrial Relations
- Industrial Relations Journal
- Μελέτες/Τεκμηρίωση ΙΝΕ/ΓΣΕΕ
- Κοινωνική Πολιτική
- Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη
- Revue de l' IRES
- International Labor Review (ILO review)
- Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M214	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	B
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής Περιοχής, Υποβάθρου, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/360-statistikes-methodoi-stin-koinoniki-ereyna https://openeclasse.panteion.gr/courses/TMG348/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή των φοιτητών και φοιτητριών στις αρχές και τις μεθόδους της Στατιστικής ανάλυσης που εφαρμόζονται στην κοινωνική έρευνα. Το μάθημα έχει στόχο την παροχή ενός επιπέδου εξοικείωσης με τις στατιστικές μεθόδους ανάλυσης δειγματοληπτικών κοινωνικών δεδομένων, κατάλληλου για μία πρώτη κριτική κατανόηση του στατιστικού υλικού που χρησιμοποιείται από φοιτητές/τριες και ερευνητές/τριες στις εργασίες τους. Στη διάρκεια του μαθήματος οι φοιτητές και φοιτήτριες εκπαιδεύονται στο στατιστικό λογισμικό πακέτο IBM-SPSS Statistics (Statistical Package for the Social Sciences), ώστε να αποκτήσουν δεξιότητες απαραίτητες για την οργάνωση αρχείων κοινωνικών δεδομένων και την εφαρμογή στατιστικών μεθόδων και τεχνικών ανάλυσης.

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να χειρίζονται με ευχέρεια τις βασικές διεργασίες του SPSS (Κατηγορίες εντολών Περιγραφικής Στατιστικής, Κατασκευής Διαγραμμάτων, Ανάλυσης Δεδομένων, Βασικών Στατιστικών Ελέγχων, Βασικές Τεχνικές Ταξινόμησης, κ.ά.)
- Να διερευνούν την αξιοπιστία μιας κλίμακας μέτρησης στάσεων,
- Να διενεργούν ανάλυση απλής γραμμικής συσχέτιση και παλινδρόμησης,
- Να διενεργούν ανάλυση πολλαπλής γραμμικής συσχέτιση και παλινδρόμησης,
- Να διενεργούν ανάλυση παραγόντων (ανάλυση κύριων συνιστωσών) (Factor analysis),
- Να διενεργούν διακρίνουσα ανάλυση (Discriminant analysis),
- Να διενεργούν ανάλυση κατά συστάδες (K-means) (Cluster analysis),

- Να χρησιμοποιούν βασικά στοχαστικά υποδείγματα για τη μελέτη κοινωνικών διαδικασιών,
- Να σχηματίζουν και να χρησιμοποιούν υποδείγματα διακριτού χρόνου για τη μελέτη της κοινωνικής κινητικότητας,
- Να γνωρίζουν τις βασικές έννοιες στην περιοχή των Μαρκοβιανών πληθυσμιακών συστημάτων και στη διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού,
- Να εφαρμόσουν τις μεθοδολογίες αυτές για την επίλυση πραγματικών προβλημάτων (με ανάλυση πρωτογενών δεδομένων από: την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα, την έρευνα της PISA, την έρευνα SHARE-project, την έρευνα ICILS, και την Αμερικανική Κοινωνική Έρευνα).

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα κοινωνικής έρευνας
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Εισαγωγή στο SPSS και στις βασικές διεργασίες του,
- Κατηγορίες εντολών που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση Περιγραφικής Στατιστικής,
- Κατασκευή Διαγραμμάτων,
- Κατηγορίες εντολών που χρησιμοποιούνται για τους βασικούς Στατιστικούς Ελέγχους,
- Μελέτη της αξιοπιστίας μιας κλίμακας μέτρησης στάσεων,
- Ανάλυση απλής γραμμικής συσχέτιση και παλινδρόμησης,
- Ανάλυση πολλαπλής γραμμικής συσχέτιση και παλινδρόμησης,
- Εισαγωγή στις Βασικές Τεχνικές Ταξινόμησης
- Ανάλυση παραγόντων (ανάλυση κύριων συνιστωσών) (Factor analysis),
- Διακρίνουσα ανάλυση (Discriminant analysis),
- Ανάλυση κατά συστάδες (K-means) (Cluster analysis),
- Στοχαστικά υποδείγματα για τη μελέτη κοινωνικών διαδικασιών,
- Στοχαστικά υποδείγματα διακριτού χρόνου για τη μελέτη της κοινωνικής κινητικότητας,
- Μαρκοβιανά πληθυσμιακά συστήματα,
- Εφαρμογή των προηγούμενων μεθοδολογιών για την επίλυση πραγματικών προβλημάτων (με ανάλυση πρωτογενών δεδομένων από: την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα, την έρευνα της PISA, την έρευνα SHARE-project, την ICILS και την Αμερικανική Κοινωνική Έρευνα).

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση PowerPoint, Χρήση Η/Υ και Στατιστικού Λογισμικού (SPSS) Αναζήτηση στοιχείων από δικτυακούς τόπους όπως π.χ.: http://epp.eurostat.ec.europa.eu και www.statistics.gr Αναζήτηση της πρόσβασης σε πρωτογενή δεδομένα ευρωπαϊκών εμπειρικών δειγματοληπτικών ερευνών και μεταφόρτωση αυτών (διαδικασία register→ getting access→ download data (SPSS)) Βασικές αρχές βάσεων δεδομένων

	Επικοινωνία μέσω της πλατφόρμας Open eClass, Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Υποχρεωτικές Εργασίες (projects)	
	Πρακτική εξάσκηση (SPSS) (technical practice)	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας (individual practice)	
	Τελική εξέταση	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Οι εργασίες είναι εβδομαδιαίες και υποχρεωτικές. Υπάρχει επιπλέον τελική ατομική υποχρεωτική εργασία επί θεμάτων που αντλούνται από τις ευρωπαϊκές και διεθνείς κοινωνικές έρευνες και προϋποθέτουν την εφαρμογή των μεθοδολογιών που αναλύθηκαν κατά τη διάρκεια του εξαμήνου σε πρωτογενή δεδομένα. Η τελική βαθμολογία είναι ο σταθμισμένος μέσος όρος της βαθμολογίας των εβδομαδιαίων εργασιών (30%), η τελική εργασία (hardcopy) (40%) και η παρουσίασή της σε προγραμματισμένη ημερομηνία εξέτασης (20%) και η επίλυση των ασκήσεων που πραγματοποιούνται μέσα στην τάξη (10%).</p> <p>Οι εργασίες είναι γραπτές και υποβάλλονται ηλεκτρονικά, όπως και η παρουσίαση.</p> <p>Την παρουσίαση της κάθε τελικής εργασίας ακολουθούν ερωτήσεις επί των μεθοδολογιών και της ερμηνείας των αποτελεσμάτων που παρουσιάστηκαν.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Alan Agresti, *Statistical methods for the social sciences, 5th edition*, εκδόσεις Τζιόλα, Μάιος 2021 (Επιστημονική Επιμέλεια Φ. Μηλιένος και Μ. Συμεωνάκη).
- Babbie, E. William E., Wagner, III and Zaino, J. *Adventures in Social Research: Data Analysis Using IBM® SPSS® Statistics, Tenth Edition*, Sage.
- Bartholomew, D. J. 1982. *Stochastic models for Social Processes*, (μετ. στα ελληνικά Καλαματιανού, Α. 1996. *Στοχαστικά Μοντέλα για Κοινωνικές Διαδικασίες*, Εκδ. Παπαζήση.
- Blalock, H. 1972. *Social Statistics*, 2nd ed., McGraw-Hill, N.Y.
- Bryman, A. *Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας*. Αθήνα: Gutenberg.

- Byrne, D. 2002. *Interpreting Quantitative Data*, Sage, London.
- Fielding, J and Gilbert, N. 2000. *Understanding Social Statistics*, Sage, London.
- Gray, D., 2018. Η ερευνητική μεθοδολογία στον πραγματικό κόσμο, Θεσσαλονίκη. Τζιόλας.
- I. Diamond και J. Jefferies, *Αρχίζοντας τη Στατιστική: Μια εισαγωγή για τους Κοινωνικούς Επιστήμονες*, μετάφραση και επιστημονική επιμέλεια Μ. Συμεωνάκη, Αθήνα (Παπαζήση), 2006.
- Moser, C. and Kalton, G., 1971. *Survey Methods in Social Investigation*. Heineman Educational Books.
- Pajo, B., 2017. *Introduction to research methods, A hands-on approach*, Los Angeles, Sage.
- Robson, C., 2007. Η έρευνα του πραγματικού κόσμου: Ένα μέσον για κοινωνικούς επιστήμονες και επαγγελματίες ερευνητές. Αθήνα: Gutenberg.
- Sirkin, M. R. 1999. *Statistics for Social Scientists*, 2nd ed., Sage, London.
- Stier Adler, E. and Clark, R., 2018. Κοινωνική έρευνα: Μια ξενάγηση στις Μεθόδους και τις Τεχνικές. Θεσσαλονίκη, Τζιόλας.
- Wright, D. B. 2002. *First Steps in Statistics*, Sage, London.
- Papers published in *Quantitative Applications in the Social Sciences*, A Sage University Papers Series, are also recommended, e.g.
- Bailey, Kenneth D. *Typologies and taxonomies : an introduction to classification techniques*, Thousand Oaks California: Sage, 1994.
- Berry, William Dale, *Understanding regression assumptions*, Newbury Park: Sage Publications, 1993.
- Dunteman, George H. George Henry, *Principal components analysis*, Newbury Park, Calif.: Sage, 1989.
- Mohr, Lawrence B. *Understanding significance testing*, Newbury Park, CA: Sage Publications, 1990.
- Larry D. Schroeder, David L. Sjoquist, Paula E. Stephan. *Understanding regression analysis: an introductory guide*, Beverly Hills: Sage, 1986.
- Spector, Paul E. *Summated rating scale construction: an introduction*, Newbury Park, Calif.: Sage Publications, 1992.

Συναφή ελληνόγλωσσα επιστημονικά περιοδικά:

- Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/ekke/index>
- Κοινωνική Πολιτική (ΕΕΚΠ) <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/eeep>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M215	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	B
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΚΡΙΣΗ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	6	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής Περιοχής Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Όχι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/361-dimokratia-kai-krisi https://openeclass.panteion.gr/courses/TMG455/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση να κατανοούν:

- α. τις επιπτώσεις της κρίσης στη δημοκρατία αλλά και αντίστροφα το ρόλο της δημοκρατίας στην αντιμετώπιση της κρίσης, των κοινωνικών προβλημάτων
- β. τις διάφορες προσεγγίσεις για το ζήτημα της δημοκρατίας καθώς και τις σύγχρονες τάσεις.

-

Πιο συγκεκριμένα:

- Να αναγνωρίζουν και να διακρίνουν τις θεμελιώδεις κατηγορίες και τα διαφορετικά μοντέλα δημοκρατίας
- να εστιάζουν στη συγκριτική μελέτη πολιτικών και συνταγματικών θεσμών
- Να κατανοούν τη σχέση της οικονομίας με τη δημοκρατία, τους συνταγματικούς και πολιτικούς θεσμούς
- Να κατανοούν τη σχέση της οικονομικής κρίσης με την κρίση της δημοκρατίας, των πολιτικών και συνταγματικών θεσμών.
- -Να διακρίνουν τη σχέση της δημοκρατίας, των διάφορων μορφών της με τις κοινωνικές ανισότητες
- Να αναγνωρίζουν τις εναλλακτικές δυνατότητες αντεπίδρασης των διάφορων μορφών δημοκρατίας στην οικονομία και στις κοινωνικές ανισότητες
- Να διακρίνουν τις σύγχρονες, αντιφατικές τάσεις ανάπτυξης της δημοκρατίας

- Να συγκροτούν προτάσεις για την υπέρβαση των κρισιακών φαινομένων της δημοκρατίας, των πολιτικών και συνταγματικών θεσμών

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Κριτική και αυτοκριτική σκέψη
- Σεβασμός στις πιο διαφορετικές επιστημονικές προσεγγίσεις και προτάσεις
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα δημοκρατίας
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

A. Η επίδραση της κρίσης στη δημοκρατία

- Η πολιτική λειτουργία του κράτους στην κρίση
- Η κατασταλτική λειτουργία του κράτους στην κρίση
- Το τέλος της δημοκρατίας;
- Ειδικότερα θέματα:
  - α. πολεμικές συγκρούσεις και δημοκρατία
  - β. το κινεζικό μοντέλο διακυβέρνησης
  - γ. η εμπειρία των Βαλκανικών κρατών

B. Εναλλακτικές προσεγγίσεις για τη δημοκρατία, παρουσίαση και αξιολόγηση

- Ιστορική και συγκριτική θεώρηση
- Ειδικότερα θέματα:
  - α. οι εμπειρίες της Λ. Αμερικής
  - β. η σχετική ελληνική συζήτηση
  - γ. Μάης του 68 και δημοκρατία

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα Χρήση του eclass	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση εργασίας και η παρουσίαση εναλλακτικής βιβλιογραφίας είναι υποχρεωτική.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Μ. Αριάγκα, Για την επανεκκίνηση της δημοκρατίας, Αιώρα, 2015
- Γ. Αυδίκος, Παθολογίες του Συντάγματος και αναθεώρηση, εκδ. Στοχαστής,
- Ξ. Κοντιάδης – Α. Φωτιάδου, Η συνταγματική ανθεκτικότητα στη δοκιμασία των κρίσεων, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, 2022
- Χ. Κουρουνδής, Το Σύνταγμα και η Αριστερά, Νήσος, 2018
- St. Levitsky – D. Ziblatt, Πως πεθαίνουν οι δημοκρατίες, Μεταίχμιο, 2018
- Λέσσενιχ, Τα όρια της δημοκρατίας,
- Π. Παυλόπουλος, Το μετέωρο βήμα της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας,
- Ντ. Ράνσιμαν, Έτσι τελειώνει η δημοκρατία;, Πατάκης, 2019
- Γ. Ρούσης, Ο μύθος της ελεύθερης βούλησης της πλειοψηφίας, Γκοβόστης,
- Τ. Σνάιντερ, Απέναντι στην τυραννία, εκδ. Παπαδόπουλος, 2017
- J. Stanley, Πώς λειτουργεί ο φασισμός, Μεταίχμιο, 2018
- συλλ., Από τον Α. Σβώλο στον Α. Μάνεση, εκδ. Ευρασία, 2022
- Γ. Σωτηρέλης, Σύνταγμα και δημοκρατία στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, εκδ. Παπαζήση, 2022

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M216	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	B
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής Περιοχής Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/362-koioniki-politiki-tis-topikis-aytodioikisis https://openeclass.panteion.gr/courses/TMG314/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες αναμένεται να:

- έχουν γνώση του ρόλου των αυτοδιοικητικών θεσμών στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής
- να είναι σε θέση να αναπτύξουν τις κύριες παραμέτρους οργάνωσης και ανάπτυξης των μηχανισμών κοινωνικής προστασίας στο τοπικό επίπεδο
- είναι σε θέση να περιγράψουν αναλυτικά τα κύρια πεδία παρέμβασης της αυτοδιοίκησης για την προώθηση της κοινωνικής προστασίας
- διαθέτουν την κριτική ικανότητα αξιολόγησης της συμβολής και του ρόλου των αυτοδιοικητικών θεσμών κατ'αντιστοιχία με τα εθνικά παραδείγματα στο πεδίο της κοινωνικής προστασίας
- να διακρίνουν τις προοπτικές ανάπτυξης των κοινωνικών πολιτικών στο τοπικό επίπεδο με έμφαση στα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησία σε θέματα φύλου
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Περιεχόμενο του μαθήματος είναι η εμφάνιση του θεωρητικού προβληματισμού μέσω της ανάλυσης των εκφάνσεων της κοινωνικής πολιτικής στο τοπικό επίπεδο. Οι αυτοδιοικητικοί φορείς συγκροτούν κατά κύριο λόγο το περιβάλλον των περιπτώσεων που γίνονται αντικείμενα της μελέτης. Αναλύονται οι τοπικές παρεμβάσεις με αναφορά στους ευρύτερους μηχανισμούς κοινωνικής προστασίας και στους μετασχηματισμούς που αυτοί υποβάλλονται στο σύγχρονο περιβάλλον. Εξετάζονται περιπτώσεις κατά κύριο λόγο από τον ευρωπαϊκό χώρο ενώ γίνονται εκτενείς αναφορές και σε παραδείγματα ελληνικών αυτοδιοικητικών θεσμών που υλοποιούν καινοτόμες και πρωτοπόρες παρεμβάσεις στο πεδίο της κοινωνικής προστασίας.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Χρήση των διαθέσιμων εργαλείων του e-class Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση εργασίας είναι επίσης υποχρεωτική.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Σκαμνάκης,Χ.(2019),Ηκοινωνικήπολιτικήστηναυτοδιοίκηση,Αθήνα,Διόνικος
- Σκαμνάκης, Χ. (2011), Η κοινωνική πολιτική από την αυτοδιοίκηση. Μεταξύ διεύρυνσης και διάσπασης της κοινωνικής προστασίας; Μια αναφορά στην ελληνική περίπτωση, Θανοπούλου, Μ - Πετμεζίδου, Μ. - Στρατηγάκη, Μ. (επιμ), *Όψεις Κοινωνικής Δυναμικής, μελέτες χαριστήριες στην καθηγήτρια Κούλα Κασιμάτη*, Αθήνα, Gutenberg.
- Σκαμνάκης, Χ. Πανταζόπουλος, Στ. (2015), "Κοινωνική προστασία και αυτοδιοίκηση, η εξέλιξη ενός διπλού ελλείμματος", *Περιφέρεια*, (5-6):89-116.
- Σκαμνάκης, Χ. Τ. Χάρδας (2016), "Κοινωνική πολιτική στο τοπικό επίπεδο, η υποκλιμάκωση της κοινωνικής προστασίας τα χρόνια της κρίσης", *Κοινωνική Πολιτική*
- Kaufmann F.-X. (2013) *Variations of the Welfare State – Great Britain, Sweden, France and Germany Between Capitalism and Socialism* ISBN 978-3-642-22548-2.
- Kazepov, Y. (2008). The subsidiarization of social policies: Actors, processes and impacts.

Some reflections on the Italian case from a European perspective. *European Societies*, 10(2), 247–273.

- Kazepov, Y. (ed.) (2010) *Rescaling social policies: towards Multi-level Governance in Europe*. Surrey: Ashgate

Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

- Κοινωνική Πολιτική
- Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη/ Social Cohesion and Development
- Critical Social Policy
- Social Policy and Administration

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M217	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	B
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	5	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Υποβάθρου (Επιλογής) Ανάπτυξης δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/363-synthikes-ergasias-organosi-tis-ergasias-kai-nees-tehnologies https://openeclass.panteion.gr/courses/TMG356/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:

- Να κατανοήσουν την πολλαπλή εννοιολόγηση των συνθηκών εργασίας
- Να γνωρίσουν πως η τεχνολογία επηρεάζει την εργασία
- Να κατανοήσουν τι είναι οργάνωση της εργασίας
- Να κατανοήσουν τι είναι ένα μοντέλο οργάνωσης της εργασίας
- Να κατανοούν πως η τεχνολογία συνεπιδρά στην οργάνωση της εργασίας
- Να εξοικειωθούν με τα ευρωπαϊκά εργαλεία διερεύνησης των συνθηκών εργασίας στην Ε.Ε
- Να κατανοήσουν πώς οι συνθήκες εργασίας επηρεάζονται από την κοινωνική διαπραγμάτευση
- Να εξοικειωθούν με το σχεδιασμό έρευνας σχετικής με τις συνθήκες εργασίας
- Να κατανοήσουν τους σύγχρονους μετασχηματισμούς της εργασίας ως αποτέλεσμα της ψηφιοποίησης των παραγωγικών δραστηριοτήτων

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και διαπολιτισμικότητα

- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησία σε θέματα φύλου
- Αυτόνομη εργασία
- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Ο σκοπός του μαθήματος είναι η κατανόηση της πολυσήμαντης σχέσης που υπάρχει ανάμεσα στις συνθήκες εργασίας, την οργάνωση της εργασίας και τα τεχνολογικά συστήματα και της δυναμικής σχέσης μέσω της οποίας οι νέες τεχνολογίες τείνουν να επηρεάσουν τα μοντέλα εργασίας στους διάφορους τομείς και κλάδους της οικονομίας.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

Το μάθημα θα συμπεριλάβει τις εξής γνωστικές ενότητες:

- Συνθήκες εργασίας: εννοιολογικός προσδιορισμός,
- Η οργάνωση της εργασίας και η τεχνολογία.
- Ο τεχνολογικός ντετερμινισμός και η υπέρβαση του.
- Θεωρίες αποειδίκευσης και η υπέρβαση τους.
- Οι Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνίας και η επίδραση τους στην οργάνωση της εργασίας :
- Μοντέλα οργάνωσης της εργασίας. Η θέση εργασίας, το επάγγελμα, η διαδικασία επαγγελματοποίησης.
- Η πραγματικότητα στους χώρους εργασίας. Οι συνθήκες εργασίας στην Ελλάδα και την Ευρώπη (27) με βάση τις Ευρωπαϊκές Έρευνες για τις Συνθήκες Εργασίας.
- Μεθοδολογικά προβλήματα στον σχεδιασμό των εργασιών των φοιτητών/-τριών.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα Χρήση του eclass	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η	

ΤΡΙΩΝ

εκπόνηση εργασίας είναι επίσης υποχρεωτική. Η αξιολόγηση των φοιτητών και των φοιτητριών βασίζεται στην εργασία που θα ολοκληρώσουν στο τέλος του εξαμήνου καθώς και στη συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία του μαθήματος.

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ**Βιβλιογραφία στην ελληνική γλώσσα**

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (1998) Εκσυγχρονισμός της Οργάνωσης της Εργασίας - Μία Θετική Προσέγγιση στην Αλλαγή, Ανακοίνωση της Ε. Επιτροπής, Com (1998) 572, τελικό, Βρυξέλλες.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2001) Πολιτική Απασχόλησης και Κοινωνική Πολιτική - Ένα Πλαίσιο για την Επένδυση στην Ποιότητα, Ανακοίνωση της Ε. Επιτροπής, Com (2001) 313, 20 Ιουνίου, 2001, Βρυξέλλες.
- Κοριά Μπ., (1985) Ο Εργάτης και το Χρονόμετρο, Κομμούνα/Θεωρία, Αθήνα.
- Λινάρδος-Ρυλμόν Π., (επιμ.) (2003) Νέες Τεχνολογίες, Οργάνωση της Εργασίας και Σχηματισμός των Ειδικοτήτων, (Εισαγωγή), ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, Αθήνα,
- Λυμπεράκη Α. & Μουρίκη Α., (1996) Η Αθόρυβη Επανάσταση. Νέες Μορφές Οργάνωσης της Παραγωγής και της Εργασίας, Gutenberg, Αθήνα.
- Μάρξ Κ., (1867), (1975) Το Κεφάλαιο, Κριτική της Πολιτικής Οικονομίας, τ. πρώτος, Σύγχρονη Σκέψη, Αθήνα.
- Μουζέλης Ν., (1991) Οργάνωση και Γραφειοκρατία, Μαθιουδάκης, Αθήνα.
- Πετράκη Γ., (2008) Νέες Μορφές Οργάνωσης της Εργασίας, Gutenberg, Αθήνα.
- Πετράκη, Γ., (2007), «Οι νέες τεχνολογίες μετασχηματίζουν την εργασία;» ηλεκτρονική έκδοση στα Πρακτικά του 5ου Διεπιστημονικού Συνεδρίου του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (27-30 Σεπτεμβρίου 2007) www.ntua.gr/MIRC/5th
- Πετράκη Γ., (2009), Τι γίνεται στους χώρους εργασίας: Οι επιδημίες αυτοκτονιών στη Γαλλία», Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη, 4(2), 157, σελ.217-222
- Πετράκη, Γεωργία, (2011), «Η εξέλιξη των συνθηκών εργασίας στην Ευρώπη: Οι συνθήκες εργασίας ως αντικείμενο έρευνας και κοινωνικής διαπραγμάτευσης», στο 4ο διεθνές επιστημονικό συνέδριο της Επιστημονικής Εταιρείας Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα 10-11 Νοεμβρίου 2011 (υπό δημοσίευση στην Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών).
- Ραγκούσης Α., (1998) Σχέσεις Εργασίας και Εργοστασιακά Καθεστώτα στην Ελληνική Βιομηχανία, (αδημοσίευτη) διδακτορική διατριβή (2 τ.), Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Appelbaum E. & Rosemary B., (1994) The New American Workplace, ILR Press, Ithaca, New York.
- Buraway M., (1979) Manufacturing Consent. Changes in the Labour Process under Monopoly Capitalism, Chicago, The University of Chicago Press.
- Buraway M., (1985) The Politics of Production: Factory Regimes Under Capitalism and Socialism, Verso, London.
- Burkatr L. & Hartmut H.-K., (1993) "Theses provisoires sur les tendances actuelles et futures de la rationalisation et du travail industriel, Cohendet, P, et alia, L' Apres-Taylorisme, Nouvelles Formes de Rationalisation dans l' Entreprise en France et en Allemagne, pp. 47-54, Economica, Paris.
- Business Decisions Limited (1998) New Forms of Work Organisation: Case Studies (final report) European Commission, Brussels.

- Business Decisions Limited (1999) New Forms of Work Organisation and Productivity, DGV, European Commission, Brussels.
- Business Decisions Limited (2000) Government Support Programmes for New Forms of Work Organisation, Report to DG Employment and Social Affairs, Brussels.
- Business Decisions Limited (2002) New Forms of Work Organisation: The Obstacles to Wider Diffusion (final report) , DGV, European Commission, Brussels.
- Petraki Georgia, (2012), «L'organisation du travail en Grèce vue a travers les enquêtes européennes de conditions de travail. Mesures et démesures de modèles proposes», 13e JIST. Journées Internationales De Sociologie Du Travail 2012 (Υπό κρίση για δημοσίευση στο περιοδικό Les Mondes du Travail).
- Tertre C., (1989) Technologie, Flexibilité, Emploi, Une Approche Sectorielle du Post-taylorisme, Logiques Economiques, L' Harmattan, Paris.
- Tertre C., (1989) Technologie, Flexibilité, Emploi, Une Approche Sectorielle du Post-taylorisme, Logiques Economiques, L' Harmattan, Paris.
- Tertre C. & Santilli G., (1992) Automatisation et Travail, PUF.
- Tertre C. & Santilli G., (1992) Automatisation et Travail, PUF.
- Thompson P., (1983) The Nature of Work. An Introduction to Debates on the Labour Process, Macmillan, London.
- Thompson P. & McHugh D., (1990) Work Organisation, MacMillan.
- Zipkin P., (1991) "Does manufacturing need a JIT revolution?", Harvard Business Review, 69, pp. 40-50.

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M218	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	B
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2	6	
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Επιστημονικής Περιοχής Ανάπτυξης Δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική (στην περίπτωση δήλωσης του μαθήματος από φοιτητές Erasmus)		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Ναι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/365-stegastiki-politiki-51m218 https://openeclasse.panteion.gr/courses/TMG355/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

- Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση:
- Να έχουν αποσαφηνίσει εννοιολογικά τη σχέση των κοινωνικών ανισοτήτων και πρόσβασης στην κατοικία.
  - Να έχουν κατανοήσει τον ρόλο της στεγαστικής πολιτικής ως πεδίου παρέμβασης της κοινωνικής πολιτικής.
  - Να έχουν εμπεδώσει τα βασικά ρεύματα της κοινωνικής θεωρίας που έχουν προσφέρει ερμηνείες σχετικά με την εκδήλωση στεγαστικών προβλημάτων.
  - Να είναι σε θέση να διακρίνουν τα βασικότερα αίτια εκδήλωσης των φαινομένων έλλειψης στέγης και στεγαστικού αποκλεισμού.
  - Να είναι σε θέση να διακρίνουν και να ταξινομούν τις βασικότερες μορφές έλλειψης στέγης και στεγαστικού αποκλεισμού
  - Να έχουν εμπεδώσει τις βασικές προσεγγίσεις αντιμετώπισης των φαινομένων έλλειψης στέγης και στεγαστικού αποκλεισμού.
  - Να είναι σε θέση να διακρίνουν και να αντιστοιχίζουν τους επιμέρους τύπους στεγαστικών και κοινωνικών υπηρεσιών με την, κατά περίπτωση, εκδήλωση ειδικών στεγαστικών προβλημάτων.
  - Να αντιλαμβάνονται τον τρόπο διαμόρφωσης των σύγχρονων κοινωνικών πολιτικών στέγης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, συναρτήσει των ευρύτερων στοχεύσεων και προσανατολισμών της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Πολιτικής.
  - Να έχουν αποκτήσει τα αναλυτικά εργαλεία ταξινόμησης και ερμηνείας των επιμέρους

στεγαστικών πολιτικών των ευρωπαϊκών χωρών, συναρτήσει των ευρύτερων χαρακτηριστικών των καθεστώτων κρατών ευημερίας που ομαδοποιούνται.

- Να έχουν κατανοήσει την εξελικτική μορφή της στεγαστικής πολιτικής στην Ελλάδα και τους τρόπους διαμόρφωσης των κυριότερων ομάδων παρέμβασης.
- Να έχουν κατανοήσει τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και των πολιτικών διαχείρισης της στα φαινόμενα έλλειψης στέγης και στεγαστικού αποκλεισμού στην Ελλάδα.
- Να αντιλαμβάνονται και να ερμηνεύουν τα χαρακτηριστικά των κοινωνικών πολιτικών στέγης την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα.
- Να έχουν εμπεδώσει τις βασικές μεθόδους σχεδιασμού και εφαρμογής προγραμμάτων κοινωνικής κατοικίας στην Ελλάδα, μέσω της εξέτασης περιπτώσεων μελέτης.

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Λήψη Αποφάσεων
- Παραγωγή Νέων Ερευνητικών Ιδεών
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Άσκηση Κριτικής και Αυτοκριτικής
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

I. Θεωρητικές Διαστάσεις Στεγαστικής Πολιτικής και Κοινωνικών Ανισοτήτων:

Εξέταση των βασικών αναλυτικών εργαλείων της κοινωνιολογίας του αστικού χώρου και του κοινωνικού αποκλεισμού. Επισκόπηση των βασικότερων αιτιών εκδήλωσης φαινομένων έλλειψης στέγης και στεγαστικού αποκλεισμού. Ταξινόμηση των βασικότερων μορφών έλλειψης στέγης και στεγαστικού αποκλεισμού. Παρουσίαση των κυριότερων προσεγγίσεων κοινωνικών πολιτικών στέγης για την αντιμετώπιση τους.

II. Στεγαστική Πολιτική και Κοινωνικές Ανισότητες στην Ευρώπη:

Ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών των κοινωνικών πολιτικών στέγης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των ευρωπαϊκών δικτύων. Ανάπτυξη της προβληματικής στεγαστικής πολιτικής και καθεστώτων κρατών ευημερίας. Απόπειρα συσχέτισης αυτών των δύο διαστάσεων. Ανάδειξη των επιπτώσεων των πολιτικών λιτότητας στην πρόσβαση σε στέγη μέσω της παρουσίασης των κοινωνικών πολιτικών στέγης στις χώρες που έχουν εφαρμοστεί μνημόνια.

III. Στεγαστική Πολιτική και Κοινωνικές Ανισότητες στην Ελλάδα:

Απόπειρα ερμηνείας της διαχρονικής (υπ)ανάπτυξης της στεγαστικής πολιτικής στην Ελλάδα. Μελέτη των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης και των πολιτικών διαχείρισης της στα φαινόμενα έλλειψης στέγης και στεγαστικού αποκλεισμού στην Ελλάδα. Εξέταση των κυριότερων παρεμβάσεων των κοινωνικών πολιτικών στέγης για την αντιμετώπιση τους.

IV. Εφαρμοσμένες Δραστηριότητες Στεγαστικής Πολιτικής και Κοινωνικών Ανισοτήτων

Εφαρμογή παραδειγμάτων σχεδιασμού και υλοποίησης προγραμμάτων κοινωνικής κατοικίας. Διοργάνωση διεπιστημονικής συζήτησης με προσκεκλημένους ομιλητές σε θέματα στεγαστικής πολιτικής και κοινωνικών ανισοτήτων. Εκπαιδευτικός περίπατος σε

δομές και υπηρεσίες αστέγων. Παρουσίαση εργασιών στεγαστικής πολιτικής και κοινωνικών ανισοτήτων στο πλαίσιο του μαθήματος.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Χρήση powerpoint (προαιρετικά) Χρήση ηλεκτρονικής πλατφόρμας για ανάρτηση πρόσθετου εκπαιδευτικού υλικού Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες για διευκρινίσεις σχετικά με το μάθημα	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (υποχρεωτικά) και παρουσίασή της	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική. Η εκπόνηση εργασίας είναι υποχρεωτική. Η εξέταση του μαθήματος γίνεται με υποβολή εργασίας.	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Αράπογλου, Β., Γκούνης, Γ., Σιατίτσα, Δ. και Σουλελέ, Δ. (2015), *Κοινωνική Επισφάλεια και Έλλειψη Στέγης στην Αθήνα*, Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.
- Δημουλάς, Κ. και Κουζής, Γ. (Επιμ.) (2018), *Κρίση και Κοινωνική Πολιτική. Αδιέξοδα και Λύσεις*, Αθήνα: Τόπος.
- Καψάλης, Α., Κουμαριανός, Β. και Κουραχάνης, Ν. (Επιμ.) (2021), *Κοινωνική Πολιτική, Αυταρχικός Νεοφιλελευθερισμός και Πανδημία*, Αθήνα: Τόπος.
- Κουραχάνης Ν. (2017), *Κοινωνικές Πολιτικές Στέγασης*, Αθήνα: Παπαζήση.
- Κουραχάνης, Ν. (2019), *Κατοικία και Κοινωνία*, Αθήνα: Διόνικος.
- Κουραχάνης, Ν. (2019), *Πολιτικές Στέγασης Προσφύγων*, Αθήνα: Τόπος.
- Παπαδοπούλου, Δ. (2012), *Κοινωνιολογία του Αποκλεισμού στην Εποχή της Παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα: Τόπος
- Παπαδοπούλου Δ. και Κουραχάνης Ν. (2017), *Άστεγοι και Κοινωνικός Αποκλεισμός στην Ελλάδα της Κρίσης*, Αθήνα: Τόπος.

Συναφή ελληνόγλωσσα επιστημονικά περιοδικά:

- *Αειχώρος*
- *Γεωγραφίες*
- *Κοινωνική Πολιτική* (Επιστημονικό Περιοδικό ΕΕΚΠ)
- *Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη*

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M227	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	B
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διαλέξεις	2		
Συνεργασία με φοιτητές/τριες	1		
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου , Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	Επιλογής Επιστημονικής Περιοχής		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Όχι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/1095-politiki-oikonomia-tis-ergasias https://openeclasse.panteion.gr/courses/TMG433/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

A. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Ανάπτυξη της κριτικής προσέγγισης των βασικών ζητημάτων της οικονομικής ανάλυσης της Εργασίας που αφορούν τις σπουδές στην Κοινωνική Πολιτική. Οι φοιτητές θα κατανοήσουν τις βασικές υποθέσεις και επιχειρήματα των βασικών ρευμάτων της οικονομικής ανάλυσης που αφορούν τα πεδία της Ανεργίας και των Πολιτικών Απασχόλησης. Επίσης θα εξοικειωθούν με την χρήση βασικών εργαλείων και μεθόδων της οικονομικής ανάλυσης στην διερεύνηση των θεμάτων αυτών.

B. Γενικές Ικανότητες

- Αναζήτηση , ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών
- Σχεδιασμός και διαχείριση έργων
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Λήψη αποφάσεων
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Στόχος του μαθήματος είναι η κατανόηση του πως η επιστήμη της οικονομίας προσεγγίζει και αναλύει την εργασία. Η οπτική σκοπιά του μαθήματος είναι αυτή της Πολιτικής Οικονομίας (δηλαδή της κοινωνικής θεώρησης της οικονομίας). Ταυτόχρονα όμως παρουσιάζονται κατ'

αντιπαραβολή, και οι απόψεις των Οικονομικών (που έχουν μία ατομιστική θεώρηση της οικονομίας). Αναμένεται ότι με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι μεταπτυχιακοί φοιτητές θα είναι σε θέση να κατανοούν τις βασικές υποθέσεις και επιχειρήματα των διαφόρων ρευμάτων της επιστήμης της οικονομίας καθώς και τις συνακόλουθες παρεμβάσεις και πολιτικές στον τομέα της εργασίας. Στα πλαίσια αυτά θα εξοικειωθούν με την χρήση βασικών εργαλείων και μεθόδων της οικονομικής ανάλυσης στην διερεύνηση θεμάτων που σχετίζονται με τον ευρύτερο ρόλο της εργασίας στις σύγχρονες κοινωνίες καθώς και στην χάραξη και αξιολόγηση πολιτικών στο πεδίο αυτό.

Βασικές θεματικές ενότητες:

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ (1 διάλεξη)

- Εργασία & Κοινων. Πολιτική
- Η οικονομική μελέτη της εργασίας και των πολιτικών που την αφορούν: οικονομική ανάλυση της Εργασίας
- Διαφορετικά ρεύματα μέσα στην οικονομική ανάλυση & Διαφορετικές αντιλήψεις για το πώς αναλύεται η εργασία
- Η Πολ. Οικονομία της Εργασίας
- Τα Οικονομικά της Εργασίας

2. Η εργασία στην σφαίρα της παραγωγής (3 διαλέξεις)

- Κεντρικό ζήτημα για την Μαρξιστική Πολιτική Οικονομία, μεγάλος απών για τα Οικονομικά
- Διαδικασία Εργασίας (Labour Process): κεντρικό ζήτημα της Μαρξιστικής Πολιτικής Οικονομίας

3. Η αγορά εργασίας (3 διαλέξεις)

- Τι είναι η αγορά εργασίας
- Βασικές λειτουργίες της αγοράς εργασίας.
- Προσφορά εργασίας. Επιλογή του εργαζόμενου ή επιβολή; Επιλογή χρόνου εργασίας και καμπύλη προσφοράς εργασίας. Νεοκλασική και Μαρξιστική προσέγγιση. Μισθός επιφύλαξης. Πολιτικές παρέμβασης στην προσφορά εργασίας.
- Ζήτηση εργασίας. Οριακό προϊόν της εργασίας. Καμπύλη ζήτησης.
- Καθορισμός του μισθού και του επιπέδου απασχόλησης κατά τη νεοκλασική και τη Μαρξιστική θεωρία.

4. Ανεργία (3 διαλέξεις)

- Ανεργία: Ιστορική αναδρομή. Ορισμοί της ανεργίας, θεωρητικές και πολιτικές προεκτάσεις τους.
- Η ανεργία στην οικονομική ανάλυση. Νεοκλασική, Κεϋνσιανή και Μαρξιστική προσέγγιση. Καμπύλη Phillips, σύγχρονες θεωρητικές απόψεις για την ανεργία.
- Εμπειρικά δεδομένα για την ανεργία. Ιστορική εξέλιξη στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

5. Πολιτική Απασχόλησης (3 διαλέξεις)

- Έννοιες, ορισμοί και ιστορική εξέλιξη.
- Αντιστοίχιση θεωρητικών απόψεων με συγκεκριμένες πολιτικές απασχόλησης.
- Ποια η Πολιτική Απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα, στο παρελθόν και σήμερα.
- Ειδικά ζητήματα πολιτικής απασχόλησης: Ευελιξία, επαγγελματική κατάρτιση, πολιτική ισότητας φύλλων και για άτομα με αναπηρία.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Αξιοποίηση εργαλείων την πληροφορικής στις διαλέξεις και την παρουσίαση των εργασιών (όπως χρήση PowerPoint, αναζήτηση δεδομένων και πληροφοριών στο διαδίκτυο, επεξεργασία δεδομένων με την χρήση υπολογιστικών προγραμμάτων κλπ.).

	Επικοινωνία των φοιτητών μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Χρήση υπηρεσιών Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης (πλατφόρμα Open eClass) στην διαχείριση του μαθήματος και την επικοινωνία με τους φοιτητές.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
	Διαλέξεις και Συνεργασία με τους φοιτητές/τριες (Φροντιστήρια)	
	Συγγραφή εργασίας (προαιρετικά) και δημόσια παρουσίασή της κατά την διάρκεια των διαλέξεων	
	Μελέτη εναλλακτικών συγγραμμάτων και προτεινόμενης βιβλιογραφίας	
	Τελική εξέταση	
	Σύνολο Μαθήματος	125 ώρες (συμπεριλαμβανομένου του φόρτου εργασίας για την εξέταση του μαθήματος)
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η παρακολούθηση των διαλέξεων είναι υποχρεωτική.</p> <p>Η αξιολόγηση γίνεται μέσω γραπτής ή προφορικής εξέτασης στο τέλος του εξαμήνου, χωρίς χρήση βιβλίων και σημειώσεων. Η γραπτή εξέταση γίνεται μέσω ερωτήσεων σύντομης απάντησης, δοκιμασία πολλαπλής επιλογής, επίλυσης προβλημάτων και ερωτήσεων κρίσεως.</p> <p>Υπάρχει δυνατότητα προαιρετικής εργασίας, κατόπιν συνεννόησης με τον διδάσκοντα. Η εργασία θα πρέπει να παρουσιαστεί δημόσια κατά την διάρκεια των διαλέξεων.</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία :

- Fine B. (1998), *Labour Market Theory: A Constructive Reassessment*, Routledge
- Δεδουσόπουλος Α. (2002), *Η Κρίση στην Αγορά Εργασίας: Ρύθμιση – Ευελιξίες – Απορρύθμιση*, Τόμος Β, Οι Αναδιαρθρώσεις της Παραγωγής, Τυπωθήτω – Δαρδανός
- Δεδουσόπουλος Α. (2014), *Πολιτική Οικονομία της Αγοράς Εργασίας*, Gutenberg
- Marglin S. (1974), 'What Do Bosses Do?', *Review of Radical Political Economy*, [part 1 vol. 6 \(2\)](#) & [part 2 vol. 7 \(1\)](#).
- Green F. (1988), 'Neoclassical and Marxian conceptions of production', *Cambridge Journal of Economics*, Volume 12, Issue 3, 1 September 1988, Pages 299–312
- Μαουρουδέας Στ. (2006), *Η Πολιτική Οικονομία και η Κριτική της*, Τυπωθύτω – κεφ.2
- Young D. (1992), 'Problems in reconciling neoclassical and Marxian models of production: a comment on Green', *Cambridge Journal of Economics*, Vol. 16, No. 1, March 1992, pp. 101-107
- Spencer D. (2009), *The Political Economy of Work*, Routledge

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ		
ΤΜΗΜΑ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΜΣ-7 ^ο		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	51M220	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Γ
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Συνεργασία με τους φοιτητές	3	30	
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Διπλωματική Εργασία		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	Όχι		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική/Αγγλική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	Όχι		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate/courses/401-diplomatike-ergasia https://socialpolicy.panteion.gr/sites/default/files/inline-files/FINALGUIDELINES-ERGASIWV_0.pdf		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Α. Μαθησιακά Αποτελέσματα

Η διπλωματική εργασία αποτελεί το επιστέγασμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των γνώσεων που αποκτούνται κατά τη διάρκεια φοίτησης στο ΠΜΣ. Η εκπόνησή της αποτυπώνει την ικανότητα των φοιτητών να εφαρμόζουν μεθόδους, εργαλεία και θεωρίες καθώς και να εμβαθύνουν σε ζητήματα που άπτονται της κοινωνικής πολιτικής.

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/-τριες θα είναι σε θέση να μπορούν:

- Να αναγνωρίζουν την πρωτοτυπία ενός αντικειμένου-θέματος
- Να έχουν κριτική αντίληψη για την υπάρχουσα σχετική βιβλιογραφία και έκθεσή της για θέματα που άπτονται της κοινωνικής πολιτικής
- Να θεμελιώνουν τις απόψεις και τα επιχειρημάτά τους με ορθό τρόπο
- Να τεκμηριώνουν τις απόψεις και τις πληροφορίες με ορθό τρόπο (υποσημειώσεις-παραπομπές-παραθέματα)
- Να κατανοούν τη σημασία της πληρότητας της βιβλιογραφίας και των πηγών

- Να εξοικειωθούν με την προσεγμένη διατύπωση, ορθή γραφή, ορθή σύνταξη, συνολική επιμέλεια
- Να αναγνωρίζουν τη σημασία της σαφούς και εύληπτης δομής (σαφής διάκριση σε κεφάλαια, ενότητες, υποενότητες, κ. λπ.)
- Να τηρούν τους κανόνες και οδηγίες για τη συγγραφή εργασιών
- Να ορίζουν με σαφήνεια και ακρίβεια τα ερωτήματα στα οποία στοχεύουν να απαντήσουν
- Να ανιχνεύουν εναλλακτικές απαντήσεις στην υπάρχουσα βιβλιογραφία
- Να συνδέουν την αναζήτηση και την επεξεργασία του εμπειρικού υλικού με τα ερωτήματα που θέτουν
- Να τηρούν τους κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας

B. Γενικές Ικανότητες

- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Αυτόνομη εργασία

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Καθοδήγηση για την εισαγωγή και τον προσδιορισμό του αντικειμένου – στόχων
- Καθοδήγηση για τον σχεδιασμό και την εκτέλεση των δραστηριοτήτων
- Καθοδήγηση για την συγγραφή της διπλωματικής εργασίας (εισαγωγή, αναλυτική περιγραφή του αντικειμένου, μεθοδολογική προσέγγιση, αποτελέσματα και σχολιασμός αποτελεσμάτων, συμπεράσματα, προτάσεις περαιτέρω έρευνας)
- Οδηγίες για την παρουσίαση της διπλωματικής εργασίας

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ	Πρόσωπο με πρόσωπο	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	Επικοινωνία με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο με φοιτητές/-τριες.	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	<i>Δραστηριότητα</i>	<i>Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου</i>
	Εκπόνηση	
	Επεξεργασία αποτελεσμάτων	
	Συγγραφή της εργασίας	
	Εξέταση της εργασίας	
	<i>Σύνολο Μαθήματος</i>	750 ώρες
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ	<p>Η διπλωματική εργασία αξιολογείται με βάση:</p> <ul style="list-style-type: none"> - την επιστημονική ποιότητα - την αρτιότητα της συγγραφής της εργασίας - την προφορική παρουσίαση <p>Η υποστήριξη της Δ.Ε. είναι προφορική και γίνεται ενώπιον της τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής. Ο βαθμός που απονέμεται στη Δ.Ε. εξάγεται ως ο σταθμικός μέσος όρος του 75% του μέσου όρου της βαθμολογίας που δίνεται από τα μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής για τη Δ.Ε. και του 25% του μέσου όρου της βαθμολογίας που δίνεται από τα μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής για την προφορική υποστήριξη</p>	

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Bell, J. (2007). *Πώς να συντάξετε μία επιστημονική εργασία: Οδηγός ερευνητικής μεθοδολογίας* (μτφρ Ε. Πανάγου). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Eco, U. (1994). *Πώς γίνεται μία διπλωματική εργασία* (μτφρ και επιμ. Μ. Κανδύλη). Αθήνα: Νήσος.
- Howard, K., & Sharp, J. (1998). *Η επιστημονική μελέτη: Οδηγός σχεδιασμού και διαχείρισης πανεπιστημιακών ερευνητικών εργασιών* (μτφρ Β. Νταλάκου). Αθήνα: Gutenberg.
- Ζαφειρόπουλος, Κ. (2006). *Πώς γίνεται μία επιστημονική εργασία: Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*. Αθήνα: Κριτική.
- Λατινόπουλος, Π. (2010). *Τα πρώτα βήματα στην έρευνα: Ένας χρηστικός οδηγός για νέους ερευνητές*. Αθήνα: Κριτική.
- Μπουρλιάσκος, Β. (2010). *Πώς γράφεται μία επιστημονική εργασία: Συγγραφή επιστημονικής εργασίας και βιβλιογραφική έρευνα*. Αθήνα: Διόνικος.